

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Rakentamislmoitukset 1.7.2014 lähtien ja niiden vaikutus tilitoimistoon

Katainen, Krista

2014 Laurea Kerava

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Kerava

Rakentamisilmoitukset 1.7.2014 lähtien ja niiden vaikutus tilitoimistoon

Katainen, Krista
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2014

Katainen, Krista

Rakentamisilmoitukset 1.7.2014 lähtien ja niiden vaikutus tilitoimistoon

Vuosi	2014	Sivumäärä	40
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyö kertoo verotusmenettelylain 15 §:n muutoksesta ja sen vaikutuksesta tilitoimistoon. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda informaatiopaketti, jota voidaan käyttää Tilitoimisto X:ssä työntekijöiden perehdytykseen aiheesta. Tarkoituksena oli luoda kokonaisvaltainen käsitys verotusmenettelylaista ja sen vaikutuksesta tilitoimistoon.

Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Tutkimusmenetelmään kuului omaa havainnointia, keskusteluita työyhteisössä, sisällönanalyysiä valmiista aineistosta. Lähteinä tässä opinnäytetyössä on käytetty kirjallisia teoksia, sähköisiä lähteitä sekä työyhteisön keskusteluita.

Opinnäytetyön teoriaviitekehys käsittelee verotusmenettelylain taustat kertomalla harmaasta taloudesta ja harmaan talouden torjuntakeinoista. Rakentamisilmoituksien teoriat käydään esimerkkien avulla läpi. Teorioiden lisäksi opinnäytetyö käsittelee ilmoituksien käytännön, sisällyttäen ilmoituksien tietosisällöt, antotavat sekä laiminlyöntimaksut. Rakentamisilmoituksien teoriat ovat jaettu urakkatietojen ja työntekijätietojen ilmoituksiin, kotitalous rakennuttajana sekä tietojen antamis osioihin. Tilitoimiston vaikutukset käydään läpi opinnäytetyön loppupuolella.

Tulevat ilmoitusvelvollisuudet kohdistuvat rakentamisalan tilauksista tuleviin urakoihin sekä rakennusalan työntekijöihin. Urakkailmoituksien ideana on saada kaikki rakennusalan arvonalisäverot maksettavaksi ja ilmoitettavaksi. Ilmoitukset tukevat toisiaan. Kun isojen rakennusmaiden työntekijätietojen tiedot on ilmoitettu, ei voi luistaa urakkatietojen antamisesta. Mikäli työnantajat jättävät ilmoittamatta työntekijänsä päätoteuttajalle, on hänen tehtävänsä ilmoittaa asiasta Verohallinnolle. Päätoteuttajat eivät tule suojelemaan työmaalla toimivia työnantajia isojen laiminlyöntimaksujen uhalla.

Tutkimuksessa selvisi, että tilitoimiston rooli muutoksessa on vähäinen. Lakiuudistuksen ymmärtäminen ja käytännön omaksuminen on kirjanpitäjälle ammattitaidon ylläpitämistä. Tilitoimiston tulisi miettiä omaa osuuttaan uudistuksessa. Tahtooko tilitoimisto, esimerkiksi erikoistua aiheeseen ja ruveta tuottamaan uutta palvelua, vai tahtooko se välttää uuden palvelun tarjoamisen ja toimia vain konsulttina asian osalta? Uuden palvelun kannattavuutta tulee miettiä tarkkaan.

Asiasanat: tilitoimistot, laki, harmaa talous, rakennusala, tiedonantovelvollisuus

Katainen, Krista

New Notification Obligations in The Construction Industry and The Impact on the Accounting Firm

Year	2014	Pages	40
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis looks at the role of an accounting firm in the construction industry's new law of information reporting requirements. The overall purpose of the study was to create an information package for the accounting firm and increase the writer's expertise. The aim was to provide a comprehensive view about information reporting requirements in construction industry.

The study was based on a qualitative method. The method involved the writer's own observation and discussions within the work community and the analysis of content from published sources. The theory section discusses grey economy and the construction industry's information reporting requirements. The grey economy section explains the issues behind the new law. The construction industry's information reporting requirement section explains the law and how to operate within it. Chapter eight examines the impact on the accounting firm.

These information reporting requirements are targeted at orders and workers in the construction industry. The idea of orders information reporting is that Tax Administration receives all the value-added taxes from construction industry. These information reporting requirements support each other. When the Tax Administration is informed about every worker and employer, it is unlikely that orders would be left informed.

The results showed that the role of the accounting firms is small. The accounting firm plays a consulting role in this change. The accountant's job involves understanding the law and operating within it. The accounting firm should decide whether to provide new service according to information reporting to the Finnish Tax Administration. The accounting firm should consider whether it is profitable.

Keywords construction industry, grey economy, legislation, firms of accountants

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Aiheen valinta ja tutkimusmenetelmät	7
1.2	Opinnäytetyön viitekehys	8
2	Harmaa talous	8
2.1	Verovelvollisuus	9
2.2	Harmaan talouden esiintyminen	9
3	Harmaan talouden torjuntakeinot	10
3.1	Harmaa talous - musta tulevaisuus -kampanja	11
3.2	Tilaajavastuulaki	12
3.3	Veronumero	14
3.4	Rakennusalan käännetty arvonnäköverovelvollisuus	14
3.5	Kuitintarjoamisvelvollisuus	16
3.6	Rakentamisilmoitukset	16
4	Urakkatietojen ilmoitukset	17
4.1	Urakkatöiden tiedonantovelvollisuus	17
4.2	Ilmoittamisen alaraja	18
4.3	Sopimuksen pilkkominen ja lisätyöt	19
4.4	Suorite-, lasku- ja maksuperuste ilmoituksissa	20
4.5	Urakkailmoitusten tietosisältö	21
5	Työntekijätietojen ilmoitukset	23
5.1	Tiedonantovelvolliset työt	24
5.2	Tiedonantovelvottomat työt	25
5.3	Työntekijätietojen ilmoittamisen alaraja	26
5.4	Työntekijätietojen tietosisältö	27
6	Kotitalous rakennuttajana	29
6.1	Loppukatselmus	29
6.2	Tiedonantovelvollisuuden täyttäminen	30
7	Tietojen antaminen	30
7.1	Tietojen antamistapa	31
7.2	Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti	33
8	Vaikutus Tilitoimisto X:n toimintaan	34
8.1	Kouluttautuminen	35
8.2	Asiakkaiden informointi	35
8.3	Palvelun hinnoittelu	36
9	Johtopäätökset ja itsearviointi	37
9.1	Jatkotutkimusaiheet	38
9.2	Itsearviointi	38

Lähteet	39
---------------	----

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee 1.7.2014 käyttöön otettua verotusmenettelylain 15 §:n muutosta ja sen vaikutusta tilitoimistoon. Case yrityksenä toimii työnantajani Tilitoimisto X. Työn tarkoituksena on kasvattaa omaa ammatillista osaamistani ja ymmärrystä verotusmenettelylain muutoksen vaikutuksesta. Tässä opinnäytetyössä olen pyrkinyt luomaan kokonaisvaltaisen näkemyksen harmaasta taloudesta sekä verotusmenettelylain käytännöstä. Opinnäytetyö käsittelee verotusmenettelylain taustat, tavoitteet ja kuukausittaisten ilmoituksien käytännöt sekä niiden vaikutuksista tilitoimistoon. Tutkimuskysymykseni tässä opinnäytetyössä on: ”Mitä rakentamisilmoitukset ovat?” Alakysymyksiä ovat: ”Mitä tilitoimiston tulee huomioida verotusmenettelylain voimaan astumisen myötä?” sekä ”Miksi uudistus tehdään?” Opinnäytetyön lähteinä olen käyttänyt kirjallisia teoksia, työyhteisön keskusteluita sekä sähköisiä lähteitä.

1.1 Aiheen valinta ja tutkimusmenetelmät

Aihe tuli työpaikaltani. Toimin kirjanpitäjänä Tilitoimisto X:ssä, joka on pienehkö tilitoimisto Keravalla. Tilitoimiston asiakkaisiin kuuluu niin rakennusalan yrityksiä kuin asunto-osakeyhtiöitä, joita tämä uudistus voi koskettaa. Uudistuksena tulevat kuukausittaiset rakentamisilmoitukset, jotka voivat tulla kirjanpitäjän tehtäväksi. Työnantajani toivoi minulta perehtymistä syvällisemmin rakentamisilmoituksiin. Päädyin tutkimaan mitä rakentamisilmoitukset ovat ja miksi tämä uudistus tehtiin. Olen ollut alalla vasta reilun vuoden ja tämä verouudistus on ensimmäinen iso uudistus tänä aikana. Tämän takia päädyin tutkimaan kuinka tämä uudistus vaikuttaa Tilitoimistoon. Työnantajani toivoi myös, että opinnäytetyötäni voidaan hyödyntää Tilitoimisto X:n työntekijöiden perehdytykseen aiheeseen liittyen. Tilitoimisto X voi myös hyödyntää jatkossa ammattitaitoani aiheeseen liittyen ja ohjata ilmoituksiin liittyvät ongelmakysymykset minulle.

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytän laadullista tapaustutkimusta. Tähän tutkimustapaan sisältyi omaa havainnointia, keskusteluita työyhteisössä sekä sisällönanalyysiä valmiista aineistoista. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimustapa on aineiston ja analyysin ei-numeraalinen kuvaustapa (Tilastokeskus). Kvalitatiivisessa tutkimustavassa lähestytään aihetta tulkinnan ja ymmärtämisen kautta. Kun puhutaan ymmärtämisestä, tarkoitetaan ilmiöiden merkitysten oivaltamista. Tutkija pyrkii ymmärtämään paremmin yksilön tai asian käyttäytymistä ja kokemuksia. Tutkija näin lisää tietoa tutkittavasta ilmiöstä eikä toimi tuomarina tutkittavana olevan ilmiön suhteen. (Soininen 1995, 34-42.)

1.2 Opinnäytetyön viitekehys

Opinnäytetyöni viitekehyksessä käyn aluksi läpi harmaata taloutta. Kerron mitä harmaa talous on ja miten se Suomessa esiintyy. Harmaan talouden osio selventää rakentamisilmoituksien taustaa. Harmaan talouden torjuntakeinot osiossa keskityn voimassaoleviin sekä viimeisemmän torjuntaohjelman torjuntakeinoihin.

Opinnäytetyöni luvuissa 4-7 kerron rakentamisilmoituksista tarkemmin. Urakkatietojen ilmoittaminen osiossa käyn läpi tilaajan vastuuta ja siitä johtuvaa urakkatietojen tiedonantovelvollisuutta. Kerron teorian ja esimerkkien avulla urakkatietojen ilmoittamisen alarajasta, sopimuksien pilkkomisesta ja lisätöistä sekä ilmoituksien suorite-, lasku- ja maksuperusteista. Tämän lisäksi käyn urakkailmoituksen sisällön läpi. Työntekijätietojen ilmoitukset osiossa käyn läpi työntekijätietojen ilmoittamiseen kuuluvista ja kuulumattomista töistä, ilmoittamisen alarajasta sekä työntekijätietojen ilmoituksen sisällön. Kotitalous rakennuttajana osiossa käyn läpi luonnollisten henkilöiden tiedonantovelvollisuutta rakentamistöistä. Kerron mitä yksityishenkilön tulee Verohallinnolle ilmoittaa sekä loppukatselmuksen osuudesta tiedonantovelvollisuudessa.

Tietojen antaminen osiossa kerron tiedonantovelvollisuuden alkamisesta ja päättymisestä, tietojen antamistavoista, laiminlyöntimaksuista sekä tietojen säilyttämisestä. Opinnäytetyöni kahdeksannessa luvussa kerron uudistuksen vaikutuksista tilitoimistoon. Käyn läpi mielestäni tärkeimpiä vaikutuksia, jotka ovat kouluttautuminen, asiakkaille informointi sekä palvelun hinnoittelu. Käyn aiheet läpi oman ja työpaikkani Tilitoimisto X:n näkemyksien kannalta. Yhdeksäs luku koostuu johtopäätöksistä ja opinnäytetyön itsearvioinnista.

2 Harmaa talous

Harmaa talous määritellään sellaiseksi toiminnaksi, jossa laiminlyödään verojen maksamista. Tällaista toimintaa ovat pimeästi maksetut kotikampaaja käynnit, asunnon korjaukset tai piraattituotteiden ostaminen. Harmaaseen talouteen kuuluu myös pimeästi maksetut palkat, joilla vältetään lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen maksamista sekä tullin perimien maksujen välttäminen. (Verohallinto 2011, 3.)

Harmaan talouden määritelmään kuuluu muiden velvoitteiden laiminlyönti. Tällaisiin velvoitteisiin kuuluu mm. rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvoitteet. Näiden lisäksi perusteetoman veron tai maksunpalautuksen hakeminen kuuluu harmaaseen talouteen. Harmaassa taloudessa on kysymys epätasapuolisista kilpailuolosuhteista, veromoraalin ja oikeusjärjestelmän heikkenemisestä sekä työntekijöiden lainvastaisesta kohtelusta. (Verohallinto 2012a, 4.)

2.1 Verovelvollisuus

Kun elinkeinonharjoittaja tekee arvonlisäverolain piiriin kuuluvia liiketapahtumia, syntyy hänelle verovelvollisen asema. Verovelvollisuus syntyy yleisimmin tavaroiden ja palveluiden myynnistä. (Kallio, Nielsen, Ojala & Sääskilahti 2014, 42.) Elinkeinonharjoittajan ollessa verovelvollinen on hänellä velvollisuus tilittää myynneistään arvonlisävero. Samalla verovelvollisuus tuo oikeuden vähentää toimintaa varten tehdyistä hankinnoista sisältyneen arvonlisäveron. (Nyrhinen & Äärilä 2010, 31-40.)

Verovelvollisuus syntyy, kun liiketoiminta tapahtuu Suomessa, riippumatta liiketoimintaa suorittavan kotipaikasta. Tämä tarkoittaa, että myös ulkomaalaisten elinkeinonharjoittajien tekemät liiketoimet Suomessa ovat verollisia. (Nyrhinen & Äärilä 2010, 31-40.) Useimmiten arvonlisäveron kuitenkin suorittaa ostaja käännetyin verovelvollisuuden perusteella. Ulkomaalaisen verovelvollisuus Suomessa syntyy myös, jos elinkeinonharjoittajalla on kiinteä toimipaikka Suomessa. (Kallio ym. 2014, 50.) Kiinteä toimipaikka määritellään Arvonlisäverolain 11 §:ssä seuraavasti: ”Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan pysyvää liikepaikkaa, josta liiketoimintaa kokonaan tai osaksi harjoitetaan. Rakennus- tai asennustoiminnassa kiinteäksi toimipaikaksi katsotaan urakointikohde tai useat peräkkäiset urakointikohteet, jotka kestävät yli 9 kuukautta.” Mikäli kiinteä toimipaikka löytyy, käsitellään yritystä arvonlisäverotuksessa kuin kotimaista yritystä (Nyrhinen & Äärilä 2010, 43).

2.2 Harmaan talouden esiintyminen

Keväällä 2009 eduskunnan tarkastusvaliokunta aloitti tutkimuksen, jonka tarkoituksena oli mitata Suomen harmaan talouden kokonaisuus prosenttuaalisesti sekä euromääräisesti bruttokansantuotteesta (Hirvonen, Lith & Walden 2010, 2). 1990-luvulla tehdyn tutkimuksen mukaan Suomen harmaa talous oli arviolta 4-5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kyseinen tutkimus käsitti vain verotuksen ulkopuolelle jäävää elinkeinotoimintaa tai tulonhankkimistoimintaa. (Verohallinto 2011, 4.) Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämän tutkimuksen mukaan Suomen harmaan talouden suuruus vuonna 2008 oli 12 miljardia euroa. Prosenttuaalisesti tuo olisi 6,9 prosenttia bruttokansantuotteesta. Veromenetyksiä voidaan arvioida erittäin karkeasti, koska salatut tulot ovat erityyppisiä ja niihin kohdistetaan eri verolajeja. Tutkimuksen mukaan maksamattomia arvonlisäveroja oli vuonna 2008 arviolta 2 miljardia euroa, joka on noin 10 prosenttia verohallinnolle ilmoitetun arvonlisäveron määrästä. (Hirvonen ym. 2010, 4.)

Harmaata taloutta esiintyy erityisesti rakennus-, majoitus- ja ravitsemis-, kuljetus-, siivous- ja kunnossapito-, parturi- ja kampaajamoaloilla. Näille aloille on yhteistä pimeän työvoiman käyttö. Myös ulkomaalaisen yrityksen tai työvoiman käyttö on yhdistetty harmaaseen talou-

teen. Rakennusallalla niin sanottu kuittikauppa on myös yleistä. Kuittien mukaan on ostettu yritykselle alihankintana työsuorituksia, mutta todellisuudessa kuitit on hankittu ilman työsuoritusta. Tekaistujen kuittien varjossa voidaan yhtiöstä nostaa rahaa ja maksaa esimerkiksi pimeitä palkkoja. Näin ollen yhtiön antamien arvonlisäveroilmoituksien ostoista vähennettävien arvonlisäverojen määrä on liian suuri. Samalla kuukausi-ilmoituksella ilmoitetut palkat saattavat olla liian pienet. Näiden lisäksi kuitit vähentävät yhtiön verotettavaa tuloa ja näin ollen tuloveroa. Majoitus- ja ravitsemisallalle tyypillistä on ohimyynti pimeiden palkkojen lisäksi. Ohimyyntillä tarkoitetaan kun yhtiön kirjanpidosta puuttuu osa myyntitositteista. Samalla kuitenkin myyntiin tarvittavat hankinnat vähennetään kirjanpidossa. Tällöin yrityksen ilmoittamat arvonlisäverot ovat liian pienet. Tämä vaikuttaa yrityksen veroilmoituksella ilmoitettuun verotettavaan tulokseen ja tuloveroon. Siivous- sekä kuljetusallalla harmaa talous esiintyy pimeiden palkkojen maksuna. Parturi- ja kampaamoalan lisäksi kauneuden- ja terveydenhoidon allalla esiintyy harmaata taloutta. Usein myös ulkomailta tulevat työläiset välttävät verojen maksut näillä aloilla. Näiden lisäksi töitä kotonaan tekevät suomalaiset jättävät usein ilmoittamatta tulonsa sekä laiminlyövät kirjanpitovelvollisuutensa. (Verohallinto 2011, 4-6.) Näiden toimialojen lisäksi yksityishenkilöiden omistusasuntojen, pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten korjauksissa sekä uudisrakentamisessa esiintyy paljon niin sanottua kuutamourakointia. Koska yksityishenkilöt eivät ole toiminnastaan kirjanpito- ja arvonlisäverovelvollisia, on pimeään toiminnan pyörittäminen helppoa. Rahalliset hyödyt voivat olla rakentajille ja kotitalouksille suuret ja kiinnijäämisriskit ovat pienet. Asiaa ei helpota, että maan asenne kuutamourakointiin on varsin salliva. (Hirvonen ym. 2010, 70.)

3 Harmaan talouden torjuntakeinot

Vuodesta 1996 lähtien valtionneuvosto on tehnyt kuusi periaatepäätöstä, joiden tavoitteena on ollut talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentäminen (Sisäministeriö 2014). Ensimmäinen talousrikostorjuntaohjelma käsitti vuodet 1996-1998. Toinen talousrikostorjuntaohjelma oli vuosille 1999-2001, kolmas vuosille 2002-2005, neljäs vuosille 2006-2009, viides vuosille 2010-2011 sekä kuudes vuosille 2012-2015. (Hirvonen ym. 2010, 255; Sisäministeriö 2014.) Harmaan talouden torjuntaohjelma on yksi hallituksen kärkihankkeista. Viimeisimpään ohjelmaan sisältyy 22 hanketta. (Valtiovarainministeriö 2014.) Tutkimusten havainnon mukaan lainsäädännön ennaltaehkäisevä vaikutus riippuu enemmän kiinnijäämisriskin suuruudesta kuin seuraamusten ankaruudesta. Tämän takia hankkeiden tavoitteena on korottaa kiinnijäämisriskiä, vähentää rikoksentekomahdollisuutta sekä lisätä viranomaisten reagointivalmiutta. (Oikeusministeriö 2014.) Näiden varsinaisten harmaan talouden torjuntaohjelmien lisäksi muita toimenpide-ehdotuksia on tuotu esiin myös muiden työryhmien ja hankkeiden yhteydessä (Hirvonen ym. 2010, 255).

Harmaan talouden torjuntaohjelman hankkeet ovat jaettu eri ministeriöille ja virastoille toteutettavaksi. Talousrikostorjunnan johtoryhmä seuraa näiden eri virastojen ja ministeriöiden hankkeiden toteuttamista. Viimeksi johtoryhmä asetettiin maaliskuussa 2012. Tämä johtoryhmä sovittaa eri virastojen ja ministeriöiden suunnitelmia yhteen. Sen tehtävänä on myös seurata sekä raportoida säännöllisesti harmaan talouden torjunnan ministeriöryhmälle. Talousrikostorjunnan johtoryhmä raportoi torjuntaohjelman etenemisestä sekä antaa mahdollisia toimenpide-ehdotuksia. Ohjelmakauden päätyttyä hallitus raportoi eduskunnalle kuinka hankkeet toimeenpantiin, sekä niiden vaikutuksista. (Sisäministeriö 2014.)

Keskeisimpiä toimenpiteitä vuosille 2012-2015 ovat rakennusalan veronumerorekisterin, työntekijä- sekä urakkatietojen ilmoittamisen käyttöönotot. Veronumerorekisteri otettiin käyttöön jo syksyllä 2012. Työntekijätietojen ja urakkatietojen kuukausittainen ilmoittaminen aloitetaan 1.7.2014 lähtien. Tilaajavastuulakia uudistetaan niin, että selvitysvelvoitetta sekä soveltamisalaa laajennetaan. Hankintalakia tullaan myös uudistamaan. Jotta kansainvälistä verokeinottelua saataisiin ehkäistyä, pyritään viranomaisten välisiä tiedonvaihdon esteitä purkamaan. Muiden viranomaisten rekisterien käyttö annetaan harmaan talouden torjuntaviranomaisten käyttöön. Tehdään myös arvio ulkomaisen työvoiman käytön sääntelyn toimivuudesta sekä puutteista. Verohallinto tulee tehostamaan valvontaa ja ohjausta siirtohinnoittelusta, kansainvälisestä voitonsiirrosta sekä kansainvälisistä yritysjärjestelyistä. Talousrikollisuuteen liittyvää rikosprosessia tullaan lyhentämään sekä seuraamuksia tiukennetaan. Työsuo-
jelu puolella vahvistetaan viranomaisten mahdollisuuksia tarkistaa, että palkkaukset ovat lain sekä työehtosopimusten mukaisia. Tämän lisäksi aikomuksena on tarkistaa työsuojeluvalvonnan resurssien riittävyys ja toimivaltuudet. Näiden hankkeiden toimintakausi on 15.3.2012-31.12.2015. (Sisäministeriö 2014.)

3.1 Harmaa talous - musta tulevaisuus -kampanja

Harmaa talous - musta tulevaisuus -kampanja toimii harmaan talouden tiedotuskampanjana. Poliisihallitus vastaa kampanjan toteutuksesta. (Akava 2013.) Kampanjassa on mukana monia yhteistyökumppaneita. Monien ministeriöiden, poliisin, Verohallinnon, tullin ja keskeisien ammattiliittojen lisäksi mukana on mm Akava, Eläketurvakeskus, Palkansaajajärjestö Pardia ja Rakennusteollisuus RT. (Mustatulevaisuus 2014.) Kampanja käynnistyi huhtikuussa 2012 ja on yksi harmaan talouden torjuntaohjelman 22 hankkeesta (Poliisi 2012).

Kampanjan kohderyhmäksi valittiin erityisesti nuoret ja nuoret aikuiset, jotka ovat siirtymässä työelämään. Kampanja kertoo nuorille harmaan talouden vaikutuksista yhteiskuntaan sekä mitä seurauksia sillä on yksittäisten ihmisten elämässä. Nuoria eritoten yritetään saada miettimään, miten he voivat omassa elämässään torjua harmaata taloutta. Koko kampanjan näkökulmana onkin, miten jokainen voi omilla arkisilla valinnoillaan torjua harmaata taloutta.

Kampanja muodostuu kolmesta osiosta. Kampanjaa mainostetaan radiossa sekä kampanjalla on omat internetsivustot. Näiden kahden lisäksi tehdään oppilaitoskiertue. Oppilaitoskiertue käy lukioissa, ammattioppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa. (Poliisi 2012.)

3.2 Tilaajavastuulaki

Ensimmäinen tilaajavastuulaki tuli voimaan vuoden 2007 alusta. Tilaajavastuulain mukaan ennen sopimuksen tekemistä tilaajan vastuulla on tarkastaa, että sopijakumppanit täyttävät niiden lakisääteiset velvoitteensa. Yleisesti selvitysvelvollisuus täytetään pyytämällä selvitykset ja todistukset suoraan sopimuskumppanilta. Kaikkiin tilaajiin lakia ei kuitenkaan sovelleta. Lakia sovelletaan niihin, jotka Suomessa käyttävät vuokratyöntekijöitä tai jonka Suomessa olevassa kohteessa työskentelee työntekijä, joka on tilaajan sopimuskumppanin palveluksessa. Koska selvitysvelvollisuudesta aiheutuu yrityksille kustannuksia, ei kaikissa tapauksissa tarvitse selvityksiä hankkia. Mikäli tilaajalla on perusteltu syy luottaa siihen, että sopimusosapuoli täyttää kaikki lakisääteiset velvoitteensa, ei tilaajan tarvitse pyytää niistä selvityksiä. Tällaisia luotettavia osapuolia ovat valtio, kunta, kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunta, Kansaneläkelaitos, Suomen Pankki, seurakunta tai seurakuntayhtymä. Näiden lisäksi luotettaviin osapuoliin katsotaan valtion liikelaitokset sekä julkiset osakeyhtiöt. Tilaajan ei myöskään tarvitse toimittaa selvityksiä kun tilaus ei liity rakentamistoimintaan, toiminta on vakiintunutta tai sopimussuhdetta voidaan pitää vakiintuneena. Selvitysvelvollisuus toteutuu erityisesti uusien aloittavien yritysten kohdalla. Jotta vakiintuneisuutta voitaisiin käyttää, tulee yrityksen olla harjoittanut liiketoimintaa kolme vuotta. (Liuksiala & Stoor 2014, 23-26.)

Tilaajavastuulain 5 §:ssä säädetään tilaajan selvitysvelvollisuudesta. Lain mukaan tilaajan on pyydettävä selvitykset ennen kuin sopimus tehdään. Laki myös velvoittaa sopimuskumppanin toimittamaan pyydetty selvitykset. Selvityksiin kuuluu selvitys siitä, että yritys on merkitty ennakkoperintä-, arvonlisävero- ja työnantajarekisteriin. Nämä voidaan todeta kaupparekisteriotteesta tai sitä vastaavista kaupparekisteristä saaduista tiedoista. Tämän lisäksi tulee pyytää todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus. Mikäli verovelkaa on käy selvitys, että yrityksen verovelalle on tehty maksusuunnitelma. Verohallinto antaa tällaisen todistuksen vain yritykselle itselleen, joten sopimuskumppanin tulee hoitaa tämä todistus. Tilaajan tulee myös vaatia sopimuskumppanilta todistusta työntekijöiden eläkevakuutuksen ottamisesta sekä maksamisesta. Urakoitsijalta tulee vaatia myös selvitys sen alan työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista, joita sovelletaan työtä tehdessä. Keskeisiä työehtoja ovat palkan määräytymisperusteet ja työntekijän pääasialliset työtehtävät. (Liuksiala & Stoor 2014, 25.)

Tilaaja voi hankkia osan selvityksistä itse. Esimerkiksi merkintätiedot eri rekistereihin löytyvät nykyisin Internetistä ilmaiseksi. Tilaajalla on myös oikeus hyväksyä muut kuin viranomaisen antamat todistukset. Tällaisia todistuksia voi hankkia muutamilta eri toimittajilta. Tällai-

sia toimittajia ovat Kauppalehden Tietopalvelu, Suomen Asiakastieto Oy, tilaajavastuu.fi-palvelu sekä Rakentamisen Laatu RALA ry. Näiden toimittajien antamat selvitykset tai todistukset saavat olla maksimissaan kolme kuukautta vanhoja. (Liuksiala & Stoor 2014, 25.)

Vuonna 2012 lakiin lisättiin erityisesti rakennusalaan koskevia säännöksiä. Uutena säännöksenä tuli rakennusalan velvollisuus maksaa korotettua laiminlyöntimaksua ja että tilaajan tulee selvittää onko sopijakumppanilla laissa määrätty tapaturmavakuutus. Näiden lisäksi rakennus- alalla toimiva tilaaja ei vapaudu velvoitteistaan vaikka toiminta tai sopimussuhde olisi vakiintunut. Rakentamisalalla on myös tiukempi tilaajan määritelmä. Koska rakennus- alalla on tavomaisen pitkiä alihankintaketjuja, lakia sovelletaan kaikkiin rakennuttajiin toimiviin tilaajiin. Rakennus- alalla sopimuskumppanin ei ole siis pakko olla työnantaja, vaan lakia sovelletaan kaikkiin sopimusketjussa oleviin yrityksiin ja itsenäisiin työsuorittajiin. Lakia ei sovelleta, jos vuokratun työntekijän tai työntekijöiden työskentely kestää enintään kymmenen työpäivää. Monen vuokratyöntekijän tapauksessa kaikkien työntekijöiden työpäivät lasketaan yhteen. Lain soveltamisen ulkopuolelle jää myös pienet arvolisäverottomina alle 7 500 euroa oleviin sopimuksiin. (Liuksiala & Stoor 2014, 24.)

Tilaajavastuulain 9 §:ssä säädetään laiminlyöntimaksusta. Jos tilaaja rikkoo laissa säädettyä selvitysvelvollisuutta, asetetaan hänelle maksettavaksi laiminlyöntimaksu. Maksun suuruus riippuu rikkomuksen vakavuudesta. Maksu on 1 600 - 16 000 euroa. Valtioneuvosto tarkastaa kolmivuotiskausittain maksun enimmäis- ja vähimmäismäärän vastaamaan rahanarvon muutoksia. Rakentamisalalla on käytössä korotettu laiminlyöntimaksu. Maksun suuruus on 16 000-50 000 euroa, riippuen laiminlyönnin vakavuudesta. Aluehallintovirasto päättää laiminlyöntimaksun suuruudesta sekä maksuajasta. Kun määritellään laiminlyöntimaksun suuruutta, tulee ottaa huomioon rikkomuksen laatu, aste ja laajuus. Näiden lisäksi tulee huomioida tilaajan ja sopimusosapuolen tekemän sopimuksen arvo. Tilaa- jan toiminnan huolimattomuuden tai tahallisuuden sekä yrityksen koko tulee huomioida myös maksua asetettaessa. Laiminlyöntimaksu asetetaan, mikäli tilaaja on laiminlyönyt selvitysvelvollisuutensa tai jos sopimus on tehty liiketoimintakieltoon määrätyn elinkeinonharjoittajan kanssa. Sopimusta ei saa tehdä myöskään, jos sopimusyrityksen vastuuasemassa on liiketoimintakieltoon määrätty henkilö. Laiminlyöntimaksua voi joutua maksamaan, jos tilaaja on sopimusta tehdessä ollut tietoinen, että sopijakumppanilla ei ole tarkoitustakaan täyttää lakisääteisiä velvoitteitaan. Työsuojeluviranomaiset valvovat tilaajavastuulain soveltamista. Heillä on oikeus työsuojelun valvontalain mukaan päästä työpaikoille sekä saada tarvittavat asiakirjat. Näiden lisäksi työsuojeluviranomaisilla on oikeus nähdä selvitysvelvollisuuteen kuuluvia asiakirjoja. (Liuksiala & Stoor 2014, 26-28.)

Osana harmaan talouden torjuntaa Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on uudistaa tilaajavastuulakia. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän loppuraportti julkaistiin

maaliskuussa 2014. Työryhmä ehdotti, että verovelkatietojen ja eläkevakuuttamisen selvittelyn osaa selkeytettäisiin. Työryhmä ehdotti myös lain laajentamista työterveyshuollon järjestämiseen. Sopimuskumppanin velvoitteita ehdotettiin laajennettavaksi. Laajennukseen kuului velvollisuus toimittaa tilaajalle ulkomaisen työntekijän eläkevakuutustiedot jo ennen kuin työntekijä aloittaisi työnteon Suomessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

3.3 Veronumero

1.9.2012 tuli voimaan laki jonka mukaan jokaisella rakennustyömaalla työskentelevällä henkilöllä tulee olla näkyvässä henkilötunniste, jossa lukee veronumero. Veronumero on yksilöllinen numerosarja, jossa on 12 merkkiä. Toisin kuin sosiaalityönumerosta, veronumeron numerosarjasta ei voi päätellä ikää, syntymäaikaa tai sukupuolta. Numero on henkilökohtainen ja se ei muutu vaikka työntekijä vaihtaisi työnantajaa tai työmaata. Veronumerolla pyritään saamaan kaikki rakennusalan työskentelevät Verohallinnon veronumerorekisteriin ennen työnteon aloittamista. (Verohallinto 2012b.)

Suomalaiset rakennusalan työntekijät saivat omat veronumeronsa vuoden 2012 verokorttien mukana. Yksityiset rakennusalan ammatinharjoittajat saivat veronumeronsa ennakkoveroliipusta. Mikäli oma veronumero on kadonnut tai sitä ei ole, voi työntekijä pyytää sen verotoimistosta. Ulkomaalaiset rakennusalan työntekijät tai heidän työnantajansa voivat hankkia verotoimistoista omat henkilötunnukset sekä veronumerot. Kaikki rakennusalan työskentelevät tulee merkitä julkiseen veronumerorekisteriin. Veronumerorekisteriin ei merkitä automaattisesti kaikkia työssäkäyviä suomalaisia suoraan, vaan rekisteröimisestä tulee tehdä erillinen pyyntö. Pyyntöilmoituksen voi jättää joko sähköisesti Ilmoitin.fi-palvelussa, soittamalla tai käymällä verotoimistossa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 17-18.)

3.4 Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus

Harmaata taloutta esiintyy paljon rakennusalan. Erityisesti veropetoksia tehdään arvonlisäverotukseen liittyen. Tämän takia rakennusalan otettiin käyttöön käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Laki tuli voimaan 1.4.2011. Käännettyllä arvonlisäverovelvollisuudella pyritään välttämään niin sanottua missing trader fraud-tilannetta. Tällaisessa tilanteessa myyjä laskuttaa ostajaa arvonlisäverolla, jolloin ostajalle tulee veron vähennysoikeus. Ostaja käyttää vähennysoikeutensa, mutta myyjä ei tilitäkään myynnistä maksettavaa arvonlisäveroa, joka näin niin sanotusti katoaa. (Kallio ym. 2014, 81-82.)

Arvonlisäverolain 31 § 3 momentissa sanotaan, että rakentamispalvelua ovat kaikki kiinteistöön kohdistuvat rakentamis- ja korjaustyöt. Töiden lisäksi rakentamispalveluun kuuluu työn yhteydessä asennettavan tavaran myyminen. Rakentamispalveluihin kohdistuvaa suunnittelua,

valvontaa sekä muita verrattavia palveluita pidetään myös rakentamispalveluina. Sillä ei ole merkitystä, tapahtuuko työ uuden talon rakentamiseen tai vanhan korjaamiseen. Rakentamispalvelun myyntimaa tulee olla Suomi, jotta Arvonlisäverolain 8 c §:n mukaista käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta voidaan soveltaa. Rakentamisen tai remontoimisen tulee tapahtua Suomessa olevaan kiinteistöön. Kiinteistö on maa-alue, rakennus, pysyvä rakennelma tai niiden osa. Mikäli kiinteistöllä on elinkeinotoimintaa palvelevia koneita ja laitteita, ne eivät kuulu kiinteistöön. (Huhtala & Sorvanto 2011, 16-40.)

Jotta käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta voidaan soveltaa, tulee ostajan olla elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti myy rakentamispalveluita. Lakia voidaan soveltaa myös jos elinkeinonharjoittaja muutoin kuin satunnaisesti rakentaa rakennuksia tai rakennelmia omille maa-alueilleen. Tässä tapauksessa tulee elinkeinonharjoittajan luovuttaa rakennettava kiinteistö ennen kuin se otetaan käyttöön tai remonttitöiden ollessa vielä kesken. Näin ei tapahdu niin sanottua omaan lukuun rakentamista. Ostajaksi käy myös välimies. Välimiehenä toimiva elinkeinonharjoittaja myy rakentamispalvelun edelleen kahdelle edellä mainitulle elinkeinonharjoittajalle. Kun arvioidaan rakentamispalvelun ostajan asemaa, tulee huomioida ostajan pääsääntöinen toimiala ja toiminta, kuinka säännöllistä rakentamispalveluiden myynti tai tarjonta on sekä näiden palvelusuuritusten määrä ja laatu. Ostajan arvioinnissa tulee ottaa myös huomioon palveluiden markkinointi ja työntekijöiden työnkuvat. Verohallinnon ohjeissa sanotaan, että myyjä on velvollinen selvittämään ostajan aseman. Myyjä ei ole kuitenkaan velvollinen määrittelemään ja ratkaisemaan ostajan asemaa ostajan puolesta. Mikäli ostaja ei ole asemastaan varma voi hän hakea veroviranomaisilta kirjallista ohjausta tai maksullista ennakkoratkaisua. (Huhtala & Sorvanto 2011, 88-94.)

Rakennuslalla toimii paljon ulkomaalaisia elinkeinonharjoittajia. Kun on kyseessä ulkomaa-lainen elinkeinonharjoittaja, tulee myynnin arvonlisäverotuksessa soveltaa Arvonlisäverolain 8 c §:n tai Arvonlisäverolain 9 §:n mukaista käännettyä verovelvollisuutta. Kun päätetään kumpaa lakia sovelletaan tulee määritellä, onko ulkomaa-lainen verovelvollinen Suomeen vai kotimaahansa. Ulkomaa-lainen elinkeinonharjoittaja on verovelvollinen Suomeen, mikäli hän on rekisteröitynyt vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi tai hänen kotipaikkansa katsotaan olevan Suomessa. Rakentamispalvelun tapahtuessa Suomessa sijaitsevaan kiinteistöön tulee arvonlisävero suorittaa Suomeen, vaikka rakennuspalvelun myyjä tai ostaja tai molemmat ovat ulkomaalaisia elinkeinonharjoittajia. (Huhtala & Sorvanto 2011, 140-147.)

Arvonlisäverolaissa sanotaan, että palvelun tai tavaran myyjä on velvollinen tilittämään arvonlisäveroa myynneistään. Käytettäessä käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta veron tilitys ja raportointi velvollisuus siirtyy myyjältä ostajalle. Myynti ei ole tällöin verotonta, vaan tilitysvelvollisuus on vain siirtynyt. Mikäli ostajalla on täysi arvonlisäveron vähennysoikeus, ei hänen tarvitse maksaa mitään Verohallinnolle. Tässä tapauksessa ostaja käyttää oston arvon-

lisäveron määrän vähennyksen osan maksettavaan osaan. Kaikki tiedot kuitenkin tulee ilmoittaa kausiveroilmoituksella. Isoissa rakennuskohteissa aliurakoitsijaketju saattaa olla pitkä. Käännettyä verovelvollisuutta hyödynnetäänkin hyvin tällaisissa tapauksissa. Aliurakoitsijat myyvät seuraaville aliurakoitsijoille tai pääurakoitsijalle soveltaen käännettyä verovelvollisuutta. Pääurakoitsija myy rakentamispalvelun loppukäyttäjälle arvonlisäverollisena ja tilittää myynnistä maksettavan arvonlisäveron valtiolle. Pääurakoitsijan tilittämä arvonlisävero sisältää näin koko myyntiketjun arvonlisäverot. (Huhtala & Sorvanto 2011, 32-35.)

3.5 Kuitintarjoamisvelvollisuus

Yhtenä uusimpina harmaan talouden torjuntakeinoina tuli laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta. Lailla pyritään vähentämään käteiskaupassa piileksivää harmaata taloutta, joka useimmiten näkyy myyntinä ohi kassan sekä kirjanpidon. Laki astui voimaan 1.1.2014. Elinkeinonharjoittajan tulee tarjota kuittia kaikista tavarain tai palvelun myynneistä jotka maksetaan käteisellä tai siihen rinnastettavalla maksutavalla. Käteismaksuun rinnastettavia tapoja ovat maksetut debit- ja luottokorteilla, sähköisellä rahalla tai liikunta- ja lounaseteleillä. Laissa on kuitenkin poikkeuksia. Lakia ei tarvitse noudattaa, jos liiketoiminta katsotaan vähäiseksi. Vähäiseksi liiketoiminnaksi katsotaan alle 8 500 euron liikevaihto, kun tilikausi on 12 kuukautta. Lakia ei myöskään tarvitse soveltaa ulkotiloissa tapahtuvassa markkina- ja torikaupassa, automaattimyynnistä sekä arpajaislainsäädännön mukaisessa toiminnassa. (Suomen Yrittäjät 2013.)

Elinkeinonharjoittajalta ei edellytetä kassakoneen käyttöä. Kuitti voidaan myös kirjoittaa käsin. Kuitissa tulee olla elinkeinonharjoittajan nimi, y-tunnus ja yhteystiedot, kuitin antamispäivä, kuitin tunnistenumero, myytyjen palveluiden tai tavaroiden määrä ja laji, kuittaus suoritetusta maksusta sekä arvonlisäveron määrä verokannoittain tai arvonlisäveron peruste verokannoittain. Ostajan ei ole pakko ottaa kuittia vastaan, mutta elinkeinonharjoittajan tulee sitä tarjota. Jos asiakas ei tahdo kuittia, ei elinkeinonharjoittajan tarvitse asiakkaan kappalletta säilyttää. (Suomen Yrittäjät 2013.) Poliisi, Verohallinto ja aluehallintovirastot valvovat lakia. Mikäli elinkeinonharjoittaja ei tarjoa kuittia, voi viranomaiset määrätä laiminlyöntimaksun. Laiminlyöntimaksu on 300-1 000 euron suuruinen. (Verohallinto 2013, 12.)

3.6 Rakentamisolmoitukset

Huhtikuussa 2013 eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen HE 92/2012. Esitys koski työntekijöiden sekä urakkatietojen kuukausittaista ilmoitusvelvollisuutta rakennuslalla. Ilmoitusvelvollisuus tulee voimaan 1.7.2014 lähtien. Ilmoitusvelvollisuus koskee urakan päätoteuttajia sekä jokaista rakentamispalveluiden tilaajaa. Päätoteuttajien tulee ilmoittaa Verohallinnolle työmaalla työskentelevien henkilöiden työntekijätiedot kuukausittain. Tilaajien tulee myös

ilmoittaa Verohallinnolle omat aliurakkansa kuukausittain. Tämä tiedonantovelvollisuus koskee myös yksityishenkilöitä. Uudistuksella pyritään siihen, että Verohallinnolla olisi edellytykset reaaliaikaiseen valvontaan rakennuslalla. Tämä auttaa harmaan talouden torjunnassa. Yhdessä veronumerouudistuksen sekä julkisen veronumerorekisterin kanssa Verohallinto voi valvoa tuleeko ulkomaalaiselle yritykselle kiinteä toimipaikka Suomeen ja sitä kautta myös verovelvollisuus. Näiden lisäksi Verohallinto voi hyödyntää näitä tietoja työntekijöiden verovelvollisuutta tarkkailtaessa. Uudistuksella pyritään vähentämään pimeän työvoiman käytön mahdollisuutta, jolloin samalla epärehellisellä menettelyllä toimivan yrityksen kilpailuetua pienennetään. (Verohallinto 2013, 11.)

4 Urakkatietojen ilmoitukset

Urakkatietojen osalta tiedonantovelvollisia ovat kaikki rakentamispalvelua tilaavat tahot. Tilaa- laajia voivat olla ali-, sivu- tai pääurakoitsija sekä rakennuttaja. Näistä rakennuttaja on aina ilmoitusvelvollinen tilaaja. Rakennuttajan ilmoitusvelvollisuus koskee vain hänen omia sopi- muksiaan. Alihankintaketjuissa jokainen aliurakoitsija on velvollinen ilmoittamaan omista ali- urakoitsijoistaan. Näin jokainen tilaaja ilmoittaa omat tietonsa Verohallinnolle ostamistaan urakoista tai vuokratyövoiman käytöstä. Useimmiten tilaajana toimii yritys, mutta tilaajana voi toimia myös valtio, kunta, kuntayhtymä, seurakunta, yhdistys tai säätiö. Yrityksistä myös asunto- ja kiinteistöosaakeyhtiöt ovat tilaajina ilmoitusvelvollisia. Myös ulkomailla toimiva yri- tys voi olla tiedonantovelvollinen. Ilmoitusvelvollisuus syntyy, kun ulkomaalainen yritys tilaa Suomessa tehtävää rakentamistyötä. Näiden lisäksi myös luonnollinen henkilö voi olla tilaaja- na. Rakentamisen tulee liittyä luonnollisen henkilön liiketoimintaan. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi maataloudenharjoittaja joka rakennuttaa uutta navettaa tai ammatinharjoittaja joka rakennuttaa itselleen toimitilaa. Tilajalla on mahdollisuus siirtää ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät tehtävät toiselle taholle, mutta siitä tulee erikseen sopia. Tällaisia so- pimuksia voivat olla rakennuttajan ja konsulttiyhtiön väliset sopimukset tai asunto- osakeyhtiön ja isännöitsijän väliset sopimukset. (Verohallinto 2014.)

4.1 Urakkatöiden tiedonantovelvollisuus

Verotusmenettelylain 15 §:ssa sanotaan, että ilmoitusvelvollisuus koskee arvonlisäverolaissa tarkoitettuja rakentamispalveluita. Arvonlisäverolain rakentamispalvelun käsitettä käytetään myös käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden määrittelyssä. Vaikka tiedonantovelvollinen ei kuulu käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden piiriin, voi hän olla tiedonantovelvollinen. Tässä tapauksessa työn täytyy olla arvonlisäverolain 31 § 3 momentissa tarkoitettua rakentamispal- velua. Näin esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt tulevat ilmoitusvelvollisiksi tilatessaan arvonlisäve- rolaissa tarkoitettua rakentamispalvelua. Uudisrakentamisen lisäksi tyypillisiä rakentamispal- veluita ovatkin asunto-osakeyhtiön teettämät erilaiset remontit, kuten sähkö-, putki- ja ul-

kosivuremontit. Tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat myös kiinteistöön kohdistuvat korjaus- ja kunnostustyöt. Kunnossapitotöinä pidetään niin rakennuksen kuin kulkuyhteyksien kunnan ylläpitoa. Kulkuyhteyksiin kuuluvat tiet, kadut ja vesiväylät. Kiinteistössä olevien järjestelmien kuten hissi- ja hälytysjärjestelmien huolto- ja korjaustöitä pidetään myös rakentamispalveluina. (Verohallinto 2014.)

Tiedonantovelvollisuus ei koske rakennuspalveluun erikseen tilattavaa suunnittelu- ja valvontatyötä. Mikäli urakka- tai rakennussopimuksessa on sovittu, että suunnittelutyö tulee osana rakentamispalvelua, kuuluu se myös ilmoittamisvelvollisuuden piiriin. Tiedonantovelvollisuus ei koske tavarankäyttöä, kuten rakennusalan yrityksen ostaessa rakennusmateriaaleja tavarantoimittajalta. Mikäli sopimukseen on liitetty rakennusmateriaalit, ei sivuosuutta jätetä ilmoittamatta. Sama koskee myös rakentamistoimialaan liittyviin muihin palveluihin, kuten konsultointi- ja teveydenhuoltopalveluihin. Kiinteistöllä toimivat liiketoimintaan tarkoitetut koneet ja laitteet eivät kuulu kiinteistöön. Tällaisten koneiden ja laitteiden asentaminen, korjaaminen tai huoltaminen ei ole rakentamispalvelua ja sitä kautta ei ole ilmoitusvelvollista. Urakkatietoja ei tarvitse myöskään toimittaa silloin, kun yritys tilaa rakentamispalvelua oman organisaationsa toiselta yksiköltä. Jotta ilmoittamisvelvollisuutta ei ole, tulee yritysten olla samaa oikeussubjektia. Tämä tarkoittaa sitä, että molemmat toimivat samalla y-tunnuksella. Esimerkiksi kunta voi vapautua ilmoittamisvelvollisuudestaan, kun se tilaa työn oman kunnan tilapalvelulta tai liikelaitokselta. (Verohallinto 2014.)

4.2 Ilmoittamisen alaraja

Verohallinto voi myös lain mukaan päätöksellään rajoittaa tietojen antamista, mikäli se katsoo, että ilmoituksen merkitys on verovalvonnallisesti vähäinen. Verohallinto onkin asettanut urakkatietojen ilmoittamiseen alarajan. Urakkatietoja ei tarvitse ilmoittaa, kun sopimuksen vastikkeen arvo on enintään 15 000 euroa. Arvo on arvolisäveroton. Mikäli urakan hinta ylittää 15 000 euron rajan, tulee urakka ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Jos sattuisi niin, että urakan hinta kasvaisi työn aikana, tulisi urakka ilmoitusvelvolliseksi. Ilmoitusvelvollisuus alkaa sinä kuukautena, kun raja-arvon tiedetään ylittyvän. Takautuvasti tietoja ei tarvitse ilmoittaa. Esimerkki 1 selventää, milloin ilmoitus tulee tehdä. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 1. Asunto-osakeyhtiön katto vuotaa ja sitä korjaamaan on tilattu saneerausliike S. Saneerausliike S arvioi korjauskustannuksiksi 10 000 €. Työ alkaa kesäkuussa. Saneerausliike S laskuttaa asunto-osakeyhtiötä kesäkuussa 5 000 €. Elokuussa Saneerausliike S huomaakin, että vaurio on oletettua isompi. Työn kasvaessa työmaan kustannukset kasvavat. Saneerausliike S arvioi kustannusten nousevan 25 000 €. Saneerausliike S laskuttaa asunto-osakeyhtiötä elokuussa 3 000 €. Koska urakkasumma on kasvanut yli alarajan, tulee asunto-osakeyhtiön ilmoit-

taa elokuusta laskutettu 3 000 € ja urakkasummaksi arvioitu 25 000 €. Aikaisempaa kesäkuun laskutettua 5 000 € ei tarvitse ilmoittaa. (Verohallinto 2014.)

Urakkatietojen alarajaa tarkastellaan sopimuskohtaisesti. Samalla sopimuksella voi olla useampi työmaa. Yksittäisen työmaan arvo voi jäädä raja-arvosta, mutta jos sopimuksen kokonaisarvo ylittyy, tulee kaikkien työmaiden osuudet ilmoittaa. Ilmoittaessa tulee jokainen työmaa ilmoittaa erikseen. Ilmoituksessa kerrotaan työmaakohtaisesti laskutettu työn määrä ja kokonaissummaksi työmaan kokonaissumma urakkasopimuksesta. Esimerkki 2 selventää, kuinka tällaisessa tilanteessa tulee toimia. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 2. Yritykset X ja Y ovat tehneet sopimuksen saneeraustöistä, jonka kokonaissumma on 30 000 €. Sopimus koskee kolmea eri kiinteistöä. Kohteen A osuus on 10 000 €, kohteen B osuus on 8 000 € ja kohteen C osuus on 12 000 €. Yritys Y on laskuttanut työstä kohteessa A 3 000 €, kohteessa B 2 000 € ja kohteessa C 5 000 €. Yritys X ilmoittaa laskutettuina määrinä kohteesta A 3 000 € ja urakkasummana 10 000 €, kohteesta B laskutettuina määrinä 2 000 € ja urakkasummana 8 000 € sekä kohteesta C laskutettuna määränä 5 000 € ja urakkasummaksi 12 000 €. (Verohallinto 2014.)

Jokaista rakennuspalvelua koskevaa tilausta, jossa on erikseen määräytyvä arvo, pidetään yhtenä sopimuksena. Jotkut yritykset ovat voineet tehdä vuosisopimuksen korjaustöistä. Näidenkin osalta jokaista erillistä tilausta, jossa suoritettava maksu määräytyy erikseen, katsotaan erikseen määriteltäessä urakkatietojen ilmoitusvelvollisuutta. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 3. Kaivinkoneyrittäjä on saanut tehtyä puitesopimuksen sähkölaitoksen kanssa. Sopimuksen mukaan sähkölaitos tilaa kesä kautena kaivinkoneyrittäjältä tarvitsemiaan kaivaus- ja maansiirtotöitä. Koska vikoja voi tulla sähkönsiirrossa milloin tahansa, ei tulevia töitä tiedetä etukäteen. Kesäkuussa on Keravalla ollut kaivausurakka, josta kaivinkoneyrittäjä laskuttaa sähkölaitosta arvonlisäverottomana 17 000 €. Heinäkuussa sähkölaitos tilasi Hyvinkäälle maansiirtotyön, jonka arvonlisäveroton hinta oli 10 000 €. Elokuussa Järvenpäässä tehtiin uutta sähkölinjaa ja kaivaustyötä tehtiin 21 000 € edestä arvonlisäverottomana. Jokainen työtilaus, joka kaivinkoneyrittäjältä tilataan, muodostaa oman sopimuksensa. Näin ollen sähkölaitoksen tulee urakkatöinä ilmoittaa kesäkuulta 17 000 € sekä elokuulta 21 000 €. Heinäkuun Hyvinkään urakkasumma ei ylitä alarajaa ja sitä ei tarvitse ilmoittaa. (Verohallinto 2014.)

4.3 Sopimuksen pilkkominen ja lisätyöt

Useiden tilauksien tullessa samalle yritykselle, tulee sopimusten määrittämistä tutkia tarkemmin. Jos työ tai aikaansaatu tulos koostuu monesta peräkkäisestä keskeytymättömästä sopimuksesta, näitä pidetään usein raja-arvoa laskettaessa yhtenä sopimuksena. Myös lyhyi-

den keskeytyksien kanssa tällaisia sopimuksia pidetään yhtenä sopimuksena. Jos sopimukset ovat selvästi erillisiä liiketaloudellisesti perusteltuja tilauksia, tulee niiden raja-arvoa tarkastella erikseen. Pääsääntöisesti jokainen tilaus on oma kokonaisuutensa ja siten tarkastellaan itsenäisesti. Jos sopimuksia pilkotaan keinotekoisesti, jotta voitaisiin välttyä tiedonantovelvollisuudelta, voi Verohallinto pitää sopimuksia yhtenä urakkakokonaisuutena. Jos ennestään tiedetään, että samalta toimittajalta tullaan tilaamaan samaan kohteeseen useita tilauksia, tulisi tilauksia käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Poikkeuksena vuosisopimukseen perustuvat kunnossapitotilaukset, jotka käsitellään kuitenkin erillisinä kokonaisuuksina. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 4. Kauppa K tilaa rakennusliike R:ltä raudoitustyöt kohteeseensa. Sopimuksen hinnaksi sovitaan 8 000 €. Kauppa K tilaa heti perään betonivalutyöt rakennusliike R:ltä ja hinnaksi sovitaan 6 000 €. Tämän jälkeen kauppa K tilaa vielä rakennusliike R:ltä lattian tasoitus-työt samaan kohteeseen. Hinnaksi sovitaan 3 000 €. Tilanteessa sopimuksia pidetään yhtenä urakkana, jolloin niiden yhteisummaksi tulee 17 000 € ja ne tulee ilmoittaa Verohallinnolle. (Verohallinto 2014.)

Joskus urakan edetessä sovitaan uusista töistä, jotka eivät kuulu alkuperäiseen sopimukseen. Mikäli uudet työt liittyvät jo tehtävään urakkaan, kuuluvat ne samaan sopimukseen. Tällaista voi tapahtua kun alkuperäinen työ laajenee ennalta-arvaamattomasti. Katso esimerkki 1. Mikäli kyseessä on erillinen tilaus mikä tehdään urakan päälle, pidetään sopimuksia erillisinä. Seuraavana on esimerkki erillisten töiden tilaamisesta. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 5. Asunto-osakeyhtiö on tehnyt sopimuksen katon korjauksesta yrityksen S kanssa. Hinnaksi on sovittu 10 000 €. Työn ollessa kesken, asunto-osakeyhtiö päättääkin vielä tilata yritys S:ltä uudet lumiesteet sekä niiden asennuksen. Uuden työn hinnaksi arvioidaan 6 000 €. Tilauksia pidetään erillisinä ja näin raja-arvot eivät ylety. (Verohallinto 2014.)

4.4 Suorite-, lasku- ja maksuperuste ilmoituksissa

Pääsääntönä on, että ilmoitukset annetaan suoriteperusteisesti. Suoriteperusteella tarkoitetaan sitä, milloin työ on tehty ja vastaanotettu. Tilaaajan tulee siis ilmoittaa laskutetut määrät sille kohdekuukaudelle, jonka aikana työ on tehty ja tilaaja on sen vastaanottanut. Tilanteissa missä urakka laskutetaan kokonaan vasta kun työ on tehty, ilmoitetaan urakkatiedot sinä kuukautena mille lasku on päivätty. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 6. Tilaaja A ja Urakoitsija B ovat tehneet sopimuksen heinäkuussa 2014 tehtävästä urakasta. Urakoitsija B on suorittanut työn heinäkuussa, mutta on laskuttanut urakan Tilaaja

A:ta vasta elokuussa 2014. Tilaaja A ilmoittaa urakan laskun mukaan, eli kohdekaudelle 8/2014. (Verohallinto 2014.)

Kaikkia urakoita ei makseta kerralla, vaan urakan maksaminen on voitu jakaa maksueriin. Urakka voidaan laskuttaa osissa työn aikana tai vasta kokonaisuudessaan kun työ on suoritettu ja tilaaja sen vastaanottanut. Tapauksessa jossa kokonaisumma on jaettu eriin, ilmoitetaan kohdekaudella laskutetut summat. Esimerkissä 7 käy ilmi milloin ilmoitukset tulee tehdä, kun laskutus on jaettu eriin. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 7. Tilaaja A on sopinut vuoden kestävän urakkasopimuksen Urakoitsija B:n kanssa. Koska urakka kestää kauemmin, ovat osapuolet sopineet, että laskutus urakasta jaetaan osiin ja viimeinen osa laskutetaan kun työ on valmis ja luovutettu. Sitä mukaa mitä Urakoitsija B laskuttaa Tilaaja A:ta, Tilaaja A ilmoittaa laskutetut erät Verohallinnolle. (Verohallinto 2014.)

Maksuperusteisesti ilmoitetaan vain kun käytetään maksuperusteista kirjanpitoa tai jos kirjalista laskutusta ei ole ollut. Liikevaihdoltaan pienemmät yritykset, kuten ammatinharjoittajat, voivat käyttää maksuperusteista kirjanpitoa. Tällaisessa tapauksessa kohdekausi on se kuukausi kun urakasta on maksettu. Verohallinto pyrkii ajallisen kohdistamisen säännöillä siihen, että urakkatiedot sekä niistä johtuvat arvonnisäverovähennykset tulisivat ilmoitetuksi samoilla kohdekuukausilla. (Verohallinto 2014.)

4.5 Urakkailmoitusten tietosisältö

Urakkailmoituksissa annetaan Verohallinnolle tietoa ilmoittajasta, työmaasta, urakoitsijasta ja urakasta. Jokainen tilaaja antaa omista urakoistaan tiedot Verohallinnolle. Urakoissa käytetyistä vuokratyönantajista ja heille maksetuista suorituksista ilmoitetaan myös. Ilmoitettavat tiedot voivat olla pakollisia, vapaaehtoisia tai ehdollisesti pakollisia. Ehdollisesti pakolliset tiedot ovat pakollisia vain tietyissä tilanteissa. Jonkun tiedon täyttäminen saattaa tehdä seuraavasta tiedosta pakollisen. (Verohallinto 2014.)

Yleisinä tietoina ilmoituksella on ilmoitustyyppi, kohdevuosi ja kohdekuukausi. Ilmoitustyyppiä on kolme, perus-, korjaus- ja poistoilmoitus. Perusilmoitus tehdään, kun ilmoitetaan ensimmäistä kertaa tiedot asianomaiselta kuukaudelta. Jokainen perusilmoitus saa ilmoitustunnuksen. Jos ilmoitusta halutaan korjata tai se halutaan poistaa kokonaan, tulee ilmoittaa ilmoitustunnus. Korjausilmoitukseen kirjataan kaikki tiedot uudestaan ja se korvaa vanhan ilmoituksen. Korjausilmoitusta ei voida tehdä ilman perusilmoituksessa annettua ilmoitustunnusta. Mikäli koko urakkailmoitus halutaan poistaa, täytetään poistoilmoitus. Korjausilmoituksen tapaan, poistoilmoitusta ei voida antaa ilman perusilmoituksen ilmoitustunnusta. Kohde-

kuukausi ja kohdevuosi ilmoitetaan sen mukaan, miltä kuukaudelta ja vuodelta ilmoitus annetaan. (Verohallinto 2014.)

Ilmoituksessa ilmoittajasta annetaan nimi, Y- tai henkilötunnus, ulkomainen tunniste, ulkomaisen tunnisteiden tyyppi, kotivaltio, osoitetiedot, yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot, Suomessa sekä tieto, kenen urakoitsijana ilmoittaja itse toimii. Ilmoittajaksi merkitään aina tiedonantovelvollinen eli tilaaja. Mikäli tiedonantovelvollinen on valtuuttanut jonkun toisen tahon antamaan ilmoitukset, luodaan Katso-valtuutus. Katso-valtuutuksien avulla Verohallinto näkee kuka tekee ilmoituksen, vaikka itse ilmoitukseen laitetaankin tiedonantovelvollisen tiedot. Vain jos ulkomaalaisella yhteisöllä ei ole suomalaista Y-tunnusta, tulee ilmoittaa ulkomainen tunniste. Ulkomaisen tunnisteiden tyyppinä ovat arvonlisäverotunniste (VAT-numero), ulkomainen kaupparekisterimerkintää vastaava tunnus, ulkomaisella verotuksessa käytetty TIN-numero, ulkomainen henkilötunnus. Mikäli arvonlisäverotunnistetta ei ole, annetaan vasta ulkomainen kaupparekisterimerkintää vastaava tunnus ilmoitukseen. Jos ulkomaalaisella ilmoittajalla ei ole kumpaakaan näistä, tulee hänen ilmoittaa TIN-tunnus. Ja vain viimeisenä vaihtoehtona ulkomainen ilmoittaja ilmoittaa ulkomaisen henkilötunnuksensa. Kotivaltio ilmoitetaan maatunnuksin. Suomalainen ilmoittaja näin ilmoittaa FI. Ulkomaalainen ilmoittaja ilmoittaa osoitetiedoissa osoitteensa Suomessa sekä kotivaltiossaan. Verohallinto suosittelee, että osoitetiedoiksi ilmoitetaan päätoimipaikan osoitetiedot. Yhteys henkilön yhteystietoihin kuuluu puhelinnumero, sähköpostiosoite ja osoitetiedot Suomessa. Ilmoituksella annettu tieto kenen urakoitsijana ilmoittaja itse toimii, on vapaaehtoinen. Verohallinto kuitenkin suosittelee tämän tiedon antamista, koska se helpottaa aliurakoitettujen hahmottamista ja sillä tavalla parantaa verovalvonnan edellytyksiä. (Verohallinto 2014.)

Työmaasta ilmoitetaan työmaannumero ja sijainti. Työmaan numero voi olla joko palveluntarjoajan muodostama työmaannumero tai päätoteuttajan tai tilaajan oma työmaannumero. Verohallinto suosittelee, että työmaan sijaintitiedon ilmoittamisessa käytetään työmaan identifioivaa kohdenumeroa. Tällainen identifioitu kohdenumero voi olla päätoteuttajan työmaannumero tai erillisen palveluntarjoajan muodostama numero. Mikäli tällaista numeroa ei ole käytössä voidaan ilmoittaa myös tilaajan oma työmaannumero. Työmaan sijainnista ilmoitetaan osoite ja kunta. Joskus työmailla ei ole töiden aloittaessa vielä osoitetta. Tällaisessa tapauksessa osoitteeksi voidaan ilmoittaa vapaamuotoinen selvitys työmaan sijainnista. (Verohallinto 2014.)

Urakoitsijasta ilmoitetaan lähes samat tiedot kuin ilmoittajasta. Urakoitsijasta ilmoitetaan nimi, Y- tai henkilötunnus, ulkomainen tunniste, ulkomaisen tunnisteiden tyyppi, kotivaltio, osoitetiedot Suomessa ja kotimaassa mikäli urakoitsija on ulkomaalainen ja yhteys henkilön nimi ja puhelinnumero. Yhteys henkilön tiedot ovat suppeammat kuin ilmoittajasta annetuissa tiedoissa. (Verohallinto 2014.)

Urakkaan liittyvästä maksuista ilmoitetaan kokonaissumma, ennakkomaksut, urakasta laskutettu tai maksettu määrä. Kaikki summat ilmoitetaan arvonlisäverottomina. Jos suoritus on verollista, ilmoitetaan myös veron peruste. Urakkasumman kokonaishintaan voi kuulua rakentamispalvelua sekä rakennusmateriaalia. Rakennusmateriaalia ei kuitenkaan eritellä pois, vaan laskun koko summa ilmoitetaan. Urakan kokonaishinnan muutoksia ei tarvitse ilmoittaa erillisillä korjausilmoituksilla. Kokonaishinnan muuttumisen voi ilmoittaa seuraavan kohdekauden ilmoituksella. Mikäli ennen urakan aloittamista on maksettu ennakkomaksuja, tulee ne ilmoittaa ensimmäisen kohdekauden ilmoituksella. Kohdekauden aikana laskutetut tai maksetut summat ilmoitetaan, riippuen kumpaa tapaa käytetään. Molempia summia ei ilmoiteta. Ensimmäisistä ilmoitetaan laskutetut summat. (Verohallinto 2014.)

Urakasta ilmoitetaan myös toimeksiannon laji, sovelletaanko käännettyä verovelvollisuutta ja urakan alku- ja loppupäivämäärät. Toimeksiannon laji eritellään urakointiin, työvoimanvuokraukseen ja jatkuvaluonteiseen kunnossapitoon. Urakoinnilla tarkoitetaan tilannetta, kun on tilattu toiselta yritykseltä rakentamispalvelua. Työvoiman vuokraus käsittää tilanteet, kun työvoimaa vuokraava yritys luovuttaa rahaa vastaan työntekijöitään toisen yrityksen käyttöön. Jatkuvaluonteiseksi kunnossapitotyöksi käsitetään sellaiset kunnossapitotyöt, mille ei ole voitu määrittää täsmällistä loppumisaikaa. Ilmoittaessa urakan loppumispäivämäärää tulee ilmoitukseen laittaa arvio, mikäli oikeaa lopettamispäivämäärää ei tiedetä. Jos lopettamispäivämäärä muuttuu urakan kuluessa, tulisi tieto korjata seuraavassa ilmoituksessa. (Verohallinto 2014.)

Ei toimintaa -ilmoitukset tulee lähettää, jos työ on tilapäisesti keskeytynyt tai päättynyt. Tämä tieto tulee ilmoittaa niin urakoitsijakohtaisesti kuin työmaakohtaisesti. Verohallinto suosittelee, että Ei toimintaa -ilmoitus tulisi antaa, mikäli työ on tilapäisesti keskeytynyt. Tällä tavalla ilmoittaja varmasti välttyy selvityspyynnöiltä koskien tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä. (Verohallinto 2014.)

5 Työntekijätietojen ilmoitukset

Päätoteuttaja on aina velvollinen ilmoittamaan rakennustyömaansa työntekijätiedot Verohallinnolle. Päätoteuttajan tulee antaa tiedot niin omista kuin kaikkien aliurakoitsijoiden työntekijöistä, jotka työskentelevät työmaalla. Tiedot tulee antaa myös itsenäisistä työsuorittajista kuten elinkeinonharjoittajista sekä vuokratyöntekijöistä. Rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (205/2009) 2 §:n 4 kohdassa on määritelty päätoteuttaja. Pykälän mukaan päätoteuttajalla tarkoitetaan rakennuttajaa itseään tai rakennuttajan nimeämää pääurakoitsijaa tai pääasiallista määräysvaltaa käyttävää työnantajaa. Yleensä päätoteuttajana toimii pääurakoitsija. Päätoteuttajan tehtävänä on myös antaa kulkuluvat työ-

maalle. Työturvallisuuslain (738/2009) 52 b §:ssä säädetään päätoimittajalle velvollisuus pitää luetteloa yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä henkilöistä. Luettelo sisältää samat henkilöt, joiden täytyy pitää esillä kuvallinen tunniste. Kuvallisessa tunnisteessa tulee olla työntekijän veronumero. Luettelon tulee olla ajantasainen ja helposti viranomaisten tarkastettavissa. Luettelossa olevista henkilöistä tulee tehdä työntekijäilmoitus Verohallinnolle kuukausittain. (Verohallinto 2014.)

Jokainen yritys tai itsenäinen työnharjoittaja on velvollinen toimittamaan tiedot omista työntekijöistään päätoteuttajalle. Työntekijätiedot tulee toimittaa ennen työnteon aloittamista. Jos tietoihin tulee muutoksia, tulee ne ilmoittaa päätoteuttajalle viipymättä. Mikäli päätoteuttaja luovuttaa työnsä tilaajalle ennen kuin työmaahallinto lopetetaan, tulee jälkitöiden osalta sopia kuka on päätoteuttaja. Mikäli uutta päätoteuttajaa ei ole sovittu, siirtyy tiedonantovelvollisuus työntekijätiedoista rakennuttajalle. (Verohallinto 2014.)

5.1 Tiedonantovelvolliset työt

Päätoteuttajalla on velvollisuus ilmoittaa yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevien henkilöiden tiedot Verohallinnolle. Rakennustyön turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa 2 § 1 on selitetty yhteinen rakennustyömaa. Sen mukaan yhteinen rakennustyömaa on työpaikka, jolla tehdään rakentamiseen kuuluvaa työtä ja samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi työnantaja tai yksinäinen työntekijä. Samanaikaisesti toimimisen työsuojeluviranomaiset ovat tulkinneet tarkoittavan samalla hetkellä ja yhtäaikaaisesti tapahtuvaa työskentelyä. Työsuojeluviranomaiset ovat tulkinneet peräkkäin toimimisen olevan sitä, että toinen työnantaja tai yksinäinen työntekijä tulee työmaalle lähes välittömästi työmaalle, kun toinen toimija on sieltä lopettanut työnsä. Ajallista tai sopimukseen perustuvaa yhteyttä edellytetään myös peräkkäin toimimiseen. (Verohallinto 2014.)

Mikäli työ suoritetaan yhden yrityksen työntekijöitä käyttäen, ei työntekijätiedosta tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle. Tällaisia tilanteita voi olla maalaus- tai pintakäsittelyremontit. On kuitenkin huomioitava, että näissä tapauksissa urakan ylittäessä 15 000 euron alarajan tulee Verohallinnolle kuitenkin ilmoittaa urakkatiedot. Tulee muistaa, että urakka- ja työntekijätiedot annetaan eri perusteilla. Urakkatiedot annetaan arvonlisäverolaissa tarkoitetusta rakentamispalvelusta ja rakennustelineiden pystytys- ja purkutöistä. Työntekijätiedot taas tulee ilmoittaa kaikista rakennustyöalueella työskentelevistä henkilöistä. Vaikka kyseisestä työstä ei tarvitse antaa urakkatietoja, voi työntekijätiedot kuulua tiedonantovelvollisuuden piiriin. Työntekijätietojen tiedonantovelvollisuus koskee kaikkia yhteisellä rakennustyömaalla työskenteleviä henkilöitä. Kaikki työntekijät eivät välttämättä tee konkreettisia rakentamistöitä. Rakennustyömaalla työskentelevät siivoojat, toimistotyöntekijät, oppilaitosten harjoittelijat tai vartijat tulee ilmoittaa verohallinnolle. (Verohallinto 2014.)

Asetuksessa ei ole työmaan keston tai tehdyn työn määrän perusteella määräytyvää alarajaa. Määräävää on työntekoa suorittavien yritysten määrä. Mikäli työtä suorittaa vähintään kaksi eri yritystä tai yksinäistä työntekijää, syntyy yhteinen työmaa. Tästä syystä voi yhteinen työmaa siten muodostua myös vähäisessä kunnostustyössä. Esimerkiksi pintakäsittelytyöhön voi kuulua maalausfirman työt sekä sähköasentajan tekemä asennustyö. Oleellisinta on yhteisen työmaan muodostamisessa tieto siitä, että työssä tullaan käyttämään useampaa yritystä. Työmaan saattaa aloittaa yksi työnantaja ja vasta hänen työnsä tullessa valmiiksi, seuraava yritys tulee työmaalle. Tiedonantovelvollisuus alkaa jo ensimmäisen työnantajan aloittaessa työt. Mikäli työmaa on alun perin suunniteltu yhdelle yritykselle, mutta työn edetessä käytetäänkin toista yritystä, tulee työmaasta yhteinen työmaa. Siitä hetkestä kun työmaa muuttuu yhteiseksi alkaa myös tiedonantovelvollisuus. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 8. Kunnan kunnossapitotyöntekijät aloittavat saneerauskohteen työt. Alusta asti on ollut tiedossa, että työkohteessa tulee työskentelemään toinen yritys. Työmaa on näin ollen alusta asti yhteinen ja kunnan tulee ilmoittaa työntekijätiedot myös omista työntekijöistään Verohallinnolle. (Verohallinto 2014.)

Valtioneuvoston antamassa asetuksessa (205/2009) rakennustyön turvallisuudesta, määritellään rakentamistyö ja yhteinen työmaa. Asetuksen mukaan rakentamistyötä on maan päällä, alla tai vedessä tehtävät rakennuksen ja muun rakennelman korjaus- ja uudisrakentaminen ja korjaaminen. Rakennustyönä pidetään myös näihin liittyvää asennustyötä, purkamista, rakentamista sekä rakentamista koskevaa suunnittelua ja valmistelua. Asetus soveltaa laaja-alaisesti rakentamisen ja sen soveltamisalaan kuuluukin kaikki rakentamiseen liittyvä toiminta. Soveltamisalaan kuuluu perinteisten talojen rakentamisen lisäksi siltojen, patojen, satamien, maantien, kadun, rautatien, lentokentän ja kaukolämpöverkoston rakentamiset. Näiden lisäksi soveltamisalaan kuuluu myös raakavedenottimoiden, puhdistamojen, kaikenlaisten vesi- ja muiden johtoverkkojen rakentaminen ja korjaaminen. Asetukseen kuuluu myös maanrakennustyöt, kuten täyttö- ja pengertyöt. Asennustyöt katsotaan rakentamiseksi vain, jos ne liittyvät itse rakentamiseen. Esimerkiksi paperitehtaiden koneiden asennukset kuuluvat vain rakentamiseen, mikäli ne tehdään uudis- tai korjausrakennuksen yhteydessä. (Verohallinto 2014.)

5.2 Tiedonantovelvottomat työt

Rakennustyön turvallisuudesta säädetyssä valtioneuvoston asetuksessa (205/2009) on rajattu yhteisen työmaan piiristä pois viranomaiset sekä vierailijat, mikäli he eivät sopimuksen perusteella työskentele työmaalla. Koska sopimusta ei ole, ei kyseessä ole yhteisellä työmaalla työskentely. Myös työmaalle tavaraakuljettavat työntekijät ovat rajattu yhteisen rakennus-

työmaan piiristä. Tiedonantovelvollisuus ei siis koske rakennustyömaalle materiaalia kuljettavia työntekijöitä, ellei kuljettaja osallistu itse rakentamistyön tekemiseen. Kuljettajan tulee tällöin tehdä työnsä auton lavalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Jos elementtien kuljettaja purkaa lastin muualle kuin varastopaikkaan ja samalla osallistuu rakennusmaalla tehtävään työhön, pidetään häntä työmaalla työskentelevänä henkilönä. Betoniauton kuljettajan pumpatessa betonia kohteessa, tulee hänestä työmaalla työskentelevä henkilö. (Verohallinto 2014.)

Prosessin käynnissä pitämiseen liittyvät kunnossapitotyöt ovat myös rajattu pois yhteisen rakennustyömaan piiristä. Tämä tarkoittaa, että teollisten tuotantolaitosten koneiden ja laitteiden kunnossapitotyöt ja koneiden uusiminen eivät ole tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia töitä. Tuotantolaitoksen tai sen rakennelmiin kohdistuvat korjaamis- ja kunnossapitotyöt sekä asennukset voidaan katsoa kuitenkin seisokkityömaiksi. Seisokkityömaat ovat tiedonantovelvollisia riippuen työmaatoiminnoista ja hankkeen laajuudesta. Tällaisia töitä ovat sähköverkon, putkistojen, säiliöiden ja teräsrakenteiden huolto-, korjaus- ja kunnossapitotyöt. (Verohallinto 2014.)

Verohallinnon rajaamattomien rakennustyömaiden käsittely on erilainen kuin aluehallintoviranomaisien näkemys. Aluehallintoviranomaisien mukaan työmaa-alueella, jota ei voida rajata aidalla tai lippusiimalla, tulee kaikilla työmaa-alueella työskentelevillä olla tunnistekortti. Tämä käsittää myös muut kuin rakennustyöntekijät. Verohallinnon mukaan tiedonantovelvollisuuden kuuluvia työntekijöitä ovat vain rakennustyötä tekevät työntekijät. Tällaisia rajaa-mattomia työmaa-alueita voivat olla koulut, sairaalat, isot tehtaat ja kauppakeskukset. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 9. Iso toimistorakennus on tilannut aulan saneerauksen. Saneeraustyön aikana rakennuksessa työskentelevät toimistotyöntekijät sekä asiakkaat kulkevat saneerattavan aulan läpi. Aluetta ei ole mahdollista rajata esimerkiksi lippusiimalla. Verohallinnolle tulee ilmoittaa vain saneeraustöihin osallistuvat työntekijät. (Verohallinto 2014.)

5.3 Työntekijätietojen ilmoittamisen alaraja

Työntekijätietoja ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle, mikäli työmaakohtaisesti hankkeen kokonaisarvo on alle 15 000 €. Arvo katsotaan arvonlisäverottomasta hinnasta. Mikäli rakennuttajan omaa henkilökuntaa työskentelee hankkeessa, ei heidän palkkakustannuksia oteta huomioon. Rakennuttajan ulkopuolisilta tilaamien palveluiden arvo otetaan vain huomioon hankkeen kokonaisarvoa laskettaessa. Katso esimerkki 10 alemmaa. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 10. Kaupunki on saneerannut kaksi kuukautta kaupungintaloa käyttäen vain omia kunnossapitotyöntekijöitään. Näiden työntekijöiden palkkakustannukset tuolta ajalta ovat 16 000 €. Kaupunki tilaa ulkopuoliselta yritykseltä 8 000 € lisätöitä kohteeseen. Koko hankkeen arvosta otetaan vain huomioon 8 000 € lisätyöt, jotka eivät täytä tiedonantovelvollisuuden alarajaa. Näin ollen työntekijätietoja ei tarvitse ilmoittaa. Jos lisätöiden hinta olisi ylittänyt alarajan, olisi ilmoitus pitänyt tehdä ulkopuolisen urakoitsijan työntekijöistä sekä kaupungin omista työntekijöistä, jotka tekivät töitä kohteessa. (Verohallinto 2014.)

Kohteen kokonaisarvon kasvaessa yli 15 000 € alarajan, tulee päätoteuttajan tai rakennuttajan ilmoittaa muille työmaalla toimiville työnantajille. Näin muut työnantajat voivat täyttää tiedonantovelvollisuutensa päätoteuttajalle. Jos pääurakan arvo ylittää 15 000 €, tulee pääurakoitsijan ilmoittaa muille työmaalla toimiville työnantajille. Tilanteessa missä pääurakan arvo on 10 000 € ja rakennuttajan kolmen sivu-urakan arvot ovat 2 000 €. Tulee rakennuttajan ilmoittaa pääurakoitsijalle sekä muille kohteen työnantajille, että raja-arvo on ylitetty. Tiedonantovelvollisuudesta voidaan ilmoittaa jo sopimuksessa, jos alarajan tiedetään ylittyvän. Raja-arvon ylittyessä urakan ollessa kesken, tulee ilmoitus tehdä siitä kuukaudesta lähtien kun tiedetään, että raja-arvo tullaan ylittämään. Kohteen kokonaisarvoa laskettaessa tulee huomioida myös tilaajan ja työnantajan sopimussuhteet. Raja-arvoa laskettaessa, voidaan tilaajan ja työnantajan useaa peräkkäistä sopimusta pitää yhtenä sopimuksena. Jotta sopimuksia katsotaan yhtenä, tulee niiden olla peräkkäisiä, keskeytymättömiä tai lyhyin keskeytyksin jatkuvia sopimuksia. (Verohallinto 2014.)

5.4 Työntekijätietojen tietosisältö

Jokainen yritys, joka toimii yhteisellä työmaalla, on velvollinen ilmoittamaan tiedot työntekijöistään työmaan päätoteuttajalle. Tiedot tulee ilmoittaa päätoteuttajalle ennen työnteon aloittamista. Päätoteuttaja on velvollinen ilmoittamaan työntekijätiedot kootusti Verohallinnolle. Mikäli päätoteuttajaa ei ole sovittu, on rakennuttaja velvollinen ilmoittamaan työntekijätiedot. Niiden työntekijöiden tiedot ilmoitetaan, jotka ovat sinä kuukautena työskennelleet kyseisellä työmaalla. Mikäli työntekijä on siirretty toiselle työmaalle kahdeksi kuukaudeksi, ei häntä ilmoiteta niiltä kuukausilta työntekijätietoihin. Samoin kuin urakkatiedoissa, tiedot ovat joko pakollisia, vapaaehtoisia tai ehdollisesti pakollisia. Ehdollisesti pakolliseksi tiedoksi voi tulla jokin tieto, mikäli täytetään jokin toinen tieto ilmoituksesta. (Verohallinto 2014.)

Samalla tavalla kuin urakkatiedoissa, työntekijäilmoituksessa täytetään yleiset tiedot. Ilmoitustyypeistä valitaan joko perus-, korjaus- tai poistoilmoitus. Kohdevuosi ja kuukausi ilmoitetaan sen kuukauden tai vuoden mukaan mitä ilmoitetaan. Joulukuun 2014 tietoja ilmoitetaan vasta helmikuussa 2015, ilmoitetaan kohde kuukaudeksi 12 ja kohdevuodeksi 2014. Yleisien

tietojen lisäksi työntekijäilmoituksella ilmoitetaan tietoja tiedonantovelvollisesta, työmaan sijainnista sekä työntekijästä. (Verohallinto 2014.)

Tiedonantovelvollisesta ilmoitetaan nimi, Y-tunnus tai henkiltunnus, ulkomainen tunniste, ulkomaisen tunnisteen tyyppi, kotivaltio, osoitetiedot Suomessa ja kotivaltiossa, yhteyshenkilön nimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite, osoitetiedot Suomessa sekä kenen urakoitsijana ilmoittaja itse toimii. Tiedonantovelvollisen nimeen laitetaan aina itse tiedonantovelvollinen. Tietoja saattaa antaa jokin toinen taho, kuten tilitoimisto tai konsulttiyhtiö. Tietojen antaja tulee Verohallinnolle tiedoksi Katso-tunnisteiden avulla, eikä näin ollen tätä tarvitse ilmoittaa erikseen. Mikäli tiedonantovelvollisella ei ole suomalaista Y-tunnusta, ilmoitetaan ulkomainen tunniste. Ulkomaisia tunnisteita on arvonlisäverotunniste (VAT-numero), ulkomainen kaupparekisteriä vastaava tunnus, TIN-numero joka on ulkomailla verotuksessa käytettävä numero ja ulkomainen henkilötunnus. Tieto, kenen urakoitsijana ilmoittaja itse toimii, on vapaaehtoinen. Verohallinto kuitenkin suosittelee tiedon antamista, koska tieto selkeyttää aliurakointiketjujen hahmoittamista. (Verohallinto 2014.)

Työmaan sijainnista ilmoitetaan työmaan numero ja sijainti. Työmaan numeroksi ilmoitetaan joko palveluntarjoajan muodostama työmaannumero tai päätoteuttajan tai tilaajan oma työmaannumero. Työmaan sijaintina ilmoitetaan ensisijaisesti työmaan osoite ja kunta. Mikäli työmaalla ei ole vielä osoitetta, ilmoitetaan työmaasta vapaamuotoinen selvitys. Vapamuotoinen selvitys voi olla alue tai työmaan nimi. (Verohallinto 2014.)

Työntekijästä ilmoitetaan henkilötiedot, työ- ja palvelusuhteen laatu, työmaalla työskentelyn ajat, työnantajan tai vuokratyönteettäjän tiedot sekä Ei toimintaa -ilmoitukset. Työntekijän henkilötiedoissa ilmoitetaan työntekijän henkilötunnus tai veronumero tai syntymäaika, työntekijän nimi, puhelinnumero, osoitetiedot asuinvaltiossa. Verohallinto suosittelee henkilötunnuksen käyttämistä. Mikäli työntekijä on ulkomaalainen, tulee hänen sosiaalivakuuttamisesta ilmoittaa myös. Tämä tieto kertoo onko työntekijä lähettävän maan sosiaaliturvan piirissä vai onko työntekijä vakuutettu Suomessa. Työ- ja palvelusuhteen laatuun ilmoitetaan onko työntekijä työsuhteinen, vuokratyöntekijä, ammatinharjoittaja, harjoittelija vai talkootyön tekijä. Työmaalla työskentelyn ajat ilmoitetaan muodossa ppkkvvvv. Työntekoajoista ilmoitetaan milloin työskentely on alkanut sekä arvioitu työskentelyn päättymispäivä. Sillä ei ole merkitystä milloin työntekijä on saanut työstä palkan, vaan sillä on merkitystä milloin työ on aloitettu. Työntekijän tiedot annetaan vain niiltä kuukausilta minä hän on ollut tekemässä työtä työmaalla. Vapaaehtoisena tietona voidaan vielä antaa tehdyt työtunnit ja -päivät. (Verohallinto 2014.)

Työnantajana ilmoitetaan yritys, joka maksaa työntekijän palkan tai ammatinharjoittaja. Työnantajasta ilmoitetaan myös yrityksen Y-tunnus tai henkilötunnus, työnantajan edustajan

nimi, puhelinnumero ja osoite. Mikäli yritys on ulkomaalainen, ilmoitetaan työnantajan ulkomaalainen tunnus sekä tunnuksen tyyppi. Jos työnantajalta ei ole asetettu edustajaa, tulee ilmoittaa työnantajan osoite. Samoin kuin työnantajasta tulee myös vuokratyönteestä ilmoittaa nimi, y- tai henkilötunnus, ulkomaalainen tunniste ja tunnisteen tyyppi sekä kotivaltio. Ei toimintaa työmaakohtaisesti -ilmoitus annetaan mikäli työmaa on keskeytynyt tai päätynyt. Ei työntekijäilmoitusta työnantajalta -ilmoitus tehdään, jos kaikki työntekijätiedot puuttuvat tai jos osa työntekijätiedoista puuttuu. Ei työntekijäilmoitusta työnantajalta -ilmoitus tehdään kun työnantaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa. (Verohallinto 2014.)

6 Kotitalous rakennuttajana

Yksityishenkilön ilmoittamisvelvollisuus on rajoitetumpaa kuin yritysten. Ilmoitus annetaan vain rakennusluvan alaisista töistä. Toimenpide- tai purkamisluvan ja ilmoituksenvaraisten rakennustöistä ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle. Kuntien rakennusviranomaiset päättävät rakennusluvista. Näin ollen rakennusluvan alaiset työt saattavat vaihdella kunnittain. Sillä ei ole merkitystä onko työt tehty omakotitaloon tai osakkaan omistamassa kerrostalohuoneistossa. Huoneiston omistava henkilö toimii tiedonantovelvollisena, vaikka asunto-osakeyhtiö hakee rakennusluvan asukaalle puolesta. (Verohallinto 2014.)

Toisin kuin yrittäjillä, yksityishenkilöillä ei ole rahallista alarajaa tietojen toimittamiselle. Kaikista rakennusluvan alaisista töistä tulee ilmoittaa Verohallinnolle. Ilmoitus tulee antaa, vaikka työstä ei olisi maksettu suorituksia, kuten talkootyönä. Mikäli työstä ei ole maksettu suorituksia, tulee Verohallinnolle ilmoittaa ainoastaan rakennuskohdetta koskevat tiedot sekä ilmoitus siitä, että palkkoja ei ole maksettu. Talkootyöntekijöiden tietoja kuten nimeä ei tarvitse ilmoittaa. (Verohallinto 2014.)

6.1 Loppukatselmus

Jokaiselle rakennusluvan alaiselle työlle tehdään loppukatselmus. Loppukatselmuksessa rakennuttajan on esitettävä Verohallinnon todistus, että tiedonantovelvollisuus on täytetty. Jotta todistus saadaan loppukatselmukseen, tulee tiedot lähettää hyvissä ajoin Verohallinnolle. Yksi ilmoitus kohteesta riittää, vaikka rakennuttajia olisi useampi, kuten pariskunta. Todistus tulee esittää aina loppukatselmuksen yhteydessä. Tapauksissa joissa loppukatselmus pidetään osissa, tulee tiedonantovelvollisuus täyttää kutakin rakentamisvaihetta kohden. Jokaisesta ilmoituskerrasta tulee uusi todistus, joka tulee näyttää rakennusviranomaiselle loppukatselmuksessa. 1.7.2014 tai sen jälkeen tehdyt työt tulee ilmoittaa Verohallinnolle. Aikaisempia töitä ei tarvitse ilmoittaa. 1.7.2014 lähtien loppukatselmuksessa tulee näyttää Verohal-

linnon todistus. Jos työ on jo lopetettu kohteessa, mutta loppukatselmus pidetään 1.7.2014 jälkeen, tulee Verohallinnolle ilmoittaa tiedot rakennuskohteesta. (Verohallinto 2014.)

Rakennuttajan tulee ilmoittaa Verohallinnolle omien yhteystietojensa lisäksi, missä ja milloin työ on tehty, onko työ ollut uudis- vai korjausrakentamista, miltä yritykseltä työ on tilattu ja paljonko yritykselle on maksettu suorituksia. Missä työ on tehty, kerrotaan rakennuskohteen tunnuksella tai asunto-osakeyhtiön Y-tunnuksella sekä nimellä ja osoitteella. Yritykselle maksetuista summista tulee muistaa, että summa ilmoitetaan ilman arvonlisäveroa. Summasta ei myöskään eritellä materiaaleja pois. Rakennuttajan ei myöskään tarvitse ilmoittaa työntekijöitä, ellei hän ole itse nämä palkannut. Mikäli rakennuttaja on itse palkannut työntekijän, tulee hänen ilmoittaa työntekijän yksilöintitiedot, työskentelyajan sekä hänelle maksetun palkan määrä. Verohallinto vastaanottaa tiedot paperilomakkeella tai sähköisesti suomi.fi-palvelun kautta. Yksityishenkilö voi tunnustautua suomi.fi-palveluun pankkitunnuksillaan tai sirullisen henkilökortin avulla. (Verohallinto 2014.)

6.2 Tiedonantovelvollisuuden täyttäminen

Kotitalouksien tulee pääsääntöisesti ilmoittaa tiedot Verohallinnolle vain kerran. Jos yksityishenkilön rakennuttaminen koskee hänen harjoittamaansa yritystoimintaa, tulee hänelle kuukausittainen tiedonantovelvollisuus. Luonnollisen henkilön kevennetty tiedonantovelvollisuus ei vaikuta heille rakennustöitä tekeviin yrityksiin. Yksityishenkilön tiedonantovelvollisuus kattaa vain hänen tekemät sopimukset. Mikäli urakoitsija käyttää aliurakoitsijaa, on hän tiedonantovelvollinen tilauksestaan, vaikka työ tehdäänkin omakotityömaalla. Tällaisissa tapauksissa yksityishenkilö ilmoittaa omat tiedot ennen loppukatselmusta ja yrittäjä hoitaa kuukausittaiset ilmoitusvelvollisuutensa omista tilauksistaan, mikäli 15 000 euron sopimuskohtainen alaraja ylittyy.

Yksityishenkilön tiedonantovelvollisuus työntekijätiedoista ei kata samoja tietoja kuin yrityksen. Myös omakotityömaalla jokainen urakoitsija on tiedonantovelvollinen työntekijöistään päätoteuttajalle, mikäli yhteinen työmaa muodostuu. Yksityishenkilön ja rakennusliikkeen kauppasopimuksessa voidaan sopia kuka on päätoteuttaja. Jos rakennusliike sovitaan päätoteuttajaksi, on se ilmoitusvelvollinen alarajan ylittyttyä. Mikäli sopimuksessa ei ole sovittu päätoteuttajaa tai kotitalous on nimetty päätoteuttajaksi, ei yritysten työntekijätiedoista muodostu tiedonantovelvollisuutta. (Verohallinto 2014.)

7 Tietojen antaminen

Verohallinnolle annetaan kuukausittain ilmoitukset urakka- ja työntekijätiedoista. Tiedot tulee antaa viimeistään kohdekuukautta toiseksi seuraavan kuukauden viidentenä päivänä, mut-

ta aikaisintaan kohdekuukauden ensimmäisenä päivänä. Heinäkuun tiedot annetaan viimeistään syyskuun viidentenä päivänä, mutta aikaisintaan heinäkuun ensimmäinen päivä. Näin tiedot annetaan oikea-aikaisesti. Mikäli viimeinen ilmoituspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäivälle, siirtyy se seuraavaksi arkipäiväksi. (Verohallinto 2014.)

Tiedonantovelvollisuus alkaa 1.7.2014. Sinä päivänä tai sen jälkeisistä töistä, niistä maksetuista suorituksista sekä työntekijöiden työskentelyistä tulee ilmoittaa Verohallinnolle. Urakkatietojen tiedonantovelvollisuus katsotaan alkaneen, kun työt on aloitettu. Urakkatiedot tulee siis ilmoittaa vaikka laskutusta ei olisi vielä tehty. Myös ennakomaksut tulee ilmoittaa Verohallinnolle, vaikka töitä ei olisikaan vielä aloitettu. Ennakkomaksukuukauden ja töiden aloituskuukauden välisiä kuukausia ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle. Ennakkomaksut kuuluvat urakan kokonaissummaan ja ne tulevat ilmoittaa omassa kohdassa ilmoituksessa. Työntekijätietojen tiedonantovelvollisuuden alkamisajankohta riippuu siitä, milloin yhteisen työmaan tiedetään syntyvän. Mikäli työtä aloittaessa tiedetään, että työtä tulee tekemään useampi yritys, tiedonantovelvollisuus työntekijätietojen osalta alkaa siitä kuusta kun työt aloitetaan. (Verohallinto 2014.)

Urakkatietojen tiedonantovelvollisuus päättyy, kun työ on valmis ja luovutettu asiakkaalle. Luovutuksen jälkeisiä takuuajan jälkitöitä ja korjauksia ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle, ellei lisätöistä laskuteta erikseen. Työntekijätietojen ilmoitusvelvollisuus jatkuu takuutöiden ajan, jos yhteinen työmaa toteutuu edelleen. Mikäli päätoteuttaja on jo luovuttanut työnsä, on rakennuttaja ilmoitusvelvollinen työntekijätiedoista. Urakkatietojen tiedonantovelvollisuutta tarkastellaan aina sopimuskohtaisesti. Aliurakoitsijan luovuttaessa pääurakoitsijalle työn, loppuu aliurakoitsijan tiedonantovelvollisuus. Pääurakoitsijan luovuttaessa työnsä rakennuttajalle, loppuu pääurakoitsijan tiedonantovelvollisuus. Mikäli työ laskutetaan vasta urakan päätyttyä, tulee laskutukset ilmoittaa vielä Verohallinnolle. (Verohallinto 2014.)

Esimerkki 11. Tilaaaja ja saneerausliike sopivat 30 000 € maksavasta saneeraustyöstä. Työt tehdään 1.8.-15.9.2014 välisenä aikana. Saneerausliike laskuttaa työstä vasta 1.11.2014. Tilaaajan tulee ilmoittaa loka- ja marraskuussa urakkailmoitukset. Elokuun ja syyskuun ilmoituksilla laskutuksen määräksi tulee 0 €, urakkasummaksi 30 000 € ja urakka-ajaksi 1.8.-15.9. Joulukuussa ilmoitetaan lokakuun tiedot, joten silloin tilaaajan ei tarvitse ilmoittaa mitään. Tammikuussa tilaaaja ilmoittaa marraskuussa laskutetuksi määräksi sekä urakkasummaksi 30 000 € ja urakka-ajaksi 1.8.-15.9. (Verohallinto 2014.)

7.1 Tietojen antamistapa

Jotta reaaliaikainen valvonta voidaan turvata, urakka- ja työntekijätiedot voidaan ilmoittaa Verohallinnolle ainoastaan sähköisessä muodossa. Ilmoittaminen toimii joko suomi.fi-palvelun

kautta verkkolomakkeen muodossa tai Ilmoitin.fi-palvelun kautta. Vero.fi-sivuille tulee linkki suomi.fi-palvelun verkkolomakkeeseen. Ennen kuin lomaketta voidaan täyttää, tulee ilmoittajan tunnistausta. Suomi.fi-palvelu tallentaa lähetetyt ilmoitukset, joten vanhoja lähetettyjä ilmoituksia voidaan käyttää uuden ilmoituksen pohjana. Painamalla lähetä-painiketta ilmoitus menee suoraan Verohallinnon sähköiseen järjestelmään. Toisin kuin suomi.fi-palvelussa, Ilmoitin.fi-palvelussa lähetetään tiedostoja. Tätä palvelua käytetään joko selaimen tai ohjelmistorajapinnan kautta. Ilmoitin.fi-palveluun tulee myös kirjautua ennen kuin voi lähettää tiedostoja. Kirjautuminen onnistuu Katso-tunnisteella, verkkopankkitunnuksella tai sirullisella henkilökortilla. Ohjelmisto tarkastaa aineiston ensin, ennen kuin se lähetetään. Mikäli aineistossa ei ole muodollisia virheitä, voidaan se lähettää eteenpäin lähetä-painikkeella. Tietoja saattaa antaa jokin toinen taho, kuten tilitoimisto. Toisen yrityksen tai yhteisön puolesta ilmoittaessa tarvitaan Katso-tunnisteen valtuutus asiakkaalta. Katso-tunnisteen valtuutuksissa on kaksi eri roolia, vertailutietojen- ja kausiveroilmoittaja. Palkästään urakka- ja työntekijätietojen ilmoittamiseen käytettävä rooli on vertailutietojen ilmoittaja. Kausiveroilmoittajaroolilla voidaan ilmoittaa kausiveroilmoitusten lisäksi urakka- ja työntekijäilmoituksia. Verohallinto halusi helpottaa yritysten hallinnollista taakkaa lisäämällä kausiveroilmoittajille suorat oikeudet myös rakentamiseen liittyviin ilmoituksiin. Tällä vältetään tilitoimistojen oikeuksien uusimiselta. Ulkomaalaisien ilmoittajien tulee myös hankkia Katso-tunnisteen. Ulkomaisen henkilön tulee Katso-tunnistetta hankkiessa todentaa henkilöllisyytensä sekä pääkäyttäjän nimenkirjoitusoikeutensa. Asiakirjat tulee olla julkisen notaarin vahvistamia. (Verohallinto 2014.)

Mikäli yritys toimii monella työmaalla, voi kohdekuukaudelle olla samalta yrityseläältä monta urakka- ja työntekijäilmoitusta. Nämä ilmoitukset voidaan antaa erikseen tai keskitetysti yhden tahon toimesta. Yrityksen työntekijätiedot saatetaan sopia työmaapäälliköiden annettaviksi. Näin jokainen työmaapäällikkö ilmoittaa omat työntekijätietonsa kuukausittain samalta yrityseläältä Verohallinnolle. Samalla yrityksen taloushallinnosta annetaan kaikkien urakkatiedot yhtenä tiedostona. Jokainen ilmoittaja antaa tietonsa perusilmoituksella. Jokaisesta perusilmoituksesta saadaan ilmoitustunnus, joka tulee ilmoittaa korjaus- tai poistoilmoitusta tehdessä. Korjausilmoitus tulee tehdä vain, jos jokin seuraavista on ilmoitettu väärin: työmaan numero, työmaantunnistetiedot, y-tunnus, ulkomainen tunniste, henkilötunnus, veronumero, urakan laskutettu tai maksettu määrä, käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden soveltaminen, toimeksiannon laji, työntekijätietoja koskevat tiedot, työsuhteen laatu tai työskentelyaika. Puuttuva tieto on aina korjattava oikealle kuukaudelle. Muut korjaukset voidaan tehdä seuraavan kuukauden ilmoituksella. Työntekijän työskentelyajan sekä urakkatietojen urakka-ajan ilmoittaminen korjataan seuraavan kuukauden ilmoituksella. Mikäli työ on jo valmis, tulee nämä tiedot korjata kuitenkin oikealle kuukaudelle. Urakan laskutettu ja maksettu määrä tulee korjata oikealle kohdekuukaudelle, jos ilmoitettu määrä on liian pieni. Ilmoitetun määrän ollessa liian suuri, voidaan korjaus tehdä seuraavan kuukauden ilmoituksella.

la. Tällainen tilanne voi tulla hyvityslaskuista. Tärkeintä on tehdä korjaus samalla tavalla kuin arvonnäköä ilmoittaessa. (Verohallinto 2014.)

7.2 Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti

Verotusmenettelylain 22 a §:n mukaan tiedonantovelvolliselle voidaan asettaa enintään 15 000 euron laiminlyöntimaksu, mikäli tämä ei täytä tiedonantovelvollisuuttaan. Tiedonantovelvollisen yrityksen toimittaessa tiedot paperilla, voidaan hänelle määrätä myös laiminlyöntimaksu. Laiminlyöntimaksu on ilmoituskohtainen ja sitä määriteltäessä huomioidaan annettujen tietojen määrä. Laiminlyöntimaksujen alin mahdollinen summa on 100 euroa ja summat ovat aina täysiä satasia. Laiminlyöntimaksut ovat jaettu kolmeen suuruusluokkaan riippuen laiminlyönnin vakavuudesta. Mikäli ilmoituksessa on vähäinen puutteellisuus, se on annettu myöhässä ilman pätevää syytä tai jos tiedot on annettu muulla tavalla kuin sähköisesti, voi laiminlyöntimaksun summa olla enintään 2 000 €. Ilmoituksen ollessa olennaisesti puutteellinen tai se on annettu kehotuksen jälkeen, voidaan laiminlyöntimaksuksi määrätä enintään 5 000 €. Tiedonantovelvollisen antaessa tahallaan tai törkeästä huolimattomuudestaan johtuen on antanut olennaisesti väärän ilmoituksen tai ei ole lainkaan antanut ilmoitusta, voidaan hänelle määrätä enintään 15 000 € suuruinen laiminlyöntimaksu. (Verohallinto 2014.)

Myös rakennuttajana toimivalle yksityiselle henkilölle voidaan määrätä laiminlyöntimaksu. Laiminlyöntimaksu voidaan määrätä luonnolliselle henkilölle silloin, kun henkilö ei täytä tiedonantovelvollisuuttaan tai ei esitä todistusta tietojen antamisesta rakennusviranomaiselle. Luonnollisen henkilön jätettyä ilmoittamatta elinkeinotoimintaansa varten tehdystä rakentamistyöstä voidaan määrätä laiminlyöntimaksu. Mikäli tiedonantovelvollinen laiminlyö velvollisuuttaan, voidaan hänet poistaa ennakkoperintärekisteristä. Laiminlyöntimaksu on kuitenkin ensisijainen rangaistus tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä. (Verohallinto 2014.)

Verohallinto määrää laiminlyöntimaksua aluksi harkiten, koska kyseessä oleva tiedonantovelvollisuus on täysin uusi. Mikäli tietojen ilmoittaminen ei ole tietuekuvauksen mukaan mahdollista, voidaan tiedot ilmoittaa puutteellisina aluksi. Tämä kevennytty ilmoittamismenettely koskee laskutustietoja sekä urakoitsijoiden, työntekijöiden ja työnantajien yhteystietoja. Verohallinnon tarjoamaa kevennettyä ilmoittamismenettelyä tulee käyttää vain jos tietoja on mahdotonta saada. Kevennetyn ilmoittamismenettelyn käyttöä Verohallinto hyväksyy heinäkuusta lähtien maksimissaan puoli vuotta. Viimeistään vuoden 2015 tammikuun tiedot tulee täyttää oikeaoppisesti, eikä kevennettyä ilmoittamismenettelyä enää hyväksytä. (Verohallinto 2014.)

Työntekijätietojen-ilmoituksen osalta päätoteuttaja on työnantajilta saamien tietojen varassa. Näin ollen päätoteuttajalta ei edellytetä tietojen oikeudellisuuden tutkimista tai selo-

tovelvollisuutta. Päättöteuttaja toimii vain tietöjen välittäjänä. Mikäli työnantaja tai itsenäisen työnsuorittaja laiminlyö tiedonantövelvollisuuttaan, tulee päättöteuttajan ilmoittaa siitä Veröhallinnolle. Näin päättöteuttaja välttyy laiminlyöntimaksulta. Vuokratyöntekijätietöjen ilmoittamisen vastuu on vielä epäselvä. Laki sanoo, että jokaisen työmaalla työskentelevän yrityksen tulee ilmoittaa omat työntekijätiedot päättöteuttajalle. Vuokratyönantaja vuokraa työntekijänsä käyttäjäyrityksen avuksi. Vuokratyönantaja ei aina tiedä millä työmaalla työntekijänsä työskentelee. Käyttäjäyrityksellä on näin öllen paremmat edellytykset ilmoittaa vuokratyöntekijänsä päättöteuttajalle. Näillä perusteilla Veröhallinto on päättänyt, että käyttäjäyrityksen tulee ilmoittaa työnantajätiedot vuokratyöntekijöistään. Käyttäjäyrityksen tulee varmistaa, että saa tarpeelliset tiedot vuokratyönantajalta. (Veröhallinto 2014.)

Verotusmenettelylain 15 b § 4 momentin mukaan työntekijätietoja tulee säilyttää kuusi vuotta työmaan valmistumisvuoden jälkeen. Työmaa katsotaan valmistuneeksi, kun työ on vastaanotettu ja luovutettu tilaajalle. Verotusmenettelylain 15 c §:ssä ei ole mainintaa urakkatietöjen säilyttämisestä. Kirjanpitoövelvollisella yrityksellä on kirjanpitomateriaalin säilytösvövelvollisuus. Säilytösvövelvollisuus tulee kirjanpitolain 10 §:stä. Säilytösaika on lain mukaan kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättönyt. Verotusmenettelylain mukaisia tiedonantövelvollisia tietoja voidaan säilyttää myös sähköisessä muodossa. Tulee kuitenkin huomioida, että suomi.fi- ja ilmoitin.fi-palvelut säilyttävät tiedot vain 1,5 vuotta. (Veröhallinto 2014.)

8 Vaikutus Tilitoimisto X:n toimintaan

Työskentelen Tilitoimisto X:ssä, joka on pienehkö tilitoimisto Keravalla. Tilitoimisto työllistää yhden henkilön täyspäiväisesti ja kaksi henkilöä osa-aikaisesti. Tilitoimisto X tarjoaa kirjanpito palveluita, palkanlaskentaa sekä taloushallinnon konsultointia. Tilitoimisto laskuttaa suurinta osaa asiakkaistaan pakettihinnoilla. Osa laskutuksista hoidetaan kuitenkin toteutuneiden tuntien mukaan. Se miten asiakasta laskutetaan, riippuu työn laadusta ja määrästä. Kuukausittaiset kirjanpidot laskutetaan pakettihinnoin. Kertaluontoiset ja sellaiset työt, mistä ei etukäteen voida arvioida käytettyä työ määrää, laskutetaan toteutuneiden tuntien mukaan tai arvioidulla urakkahinnalla. Yritysesittely on suppea, koska Tilitoimisto X ei halua julkaista sitä yksilöiviä tietoja. (Tilitoimisto X 2014.)

Lakiuudistuksen vaikutukset Tilitoimisto X:n toimintaan oli vähäiset. Lakiuudistus vaikutti mielestäni kolmeen asiaan tilitoimistossa. Tilitoimiston työntekijöiden tuli kouluttautua, jotta he pystyvät jatkossakin palvelemaan ammattitaitoisesti asiakkaitaan. Asiakkaita tuli informoida uudesta laista sekä uusi palvelu tuli hinnoitella asiakkaille valmiiksi.

8.1 Kouluttautuminen

Yksi iso osa omaa kouluttautumistani oli opinnäytetyön tekeminen, jonka johdosta perehdyin syvällisemmin aiheeseen. Opinnäytetyön tekeminen kartutti ammattitaitoa ja ymmärrystä aiheesta. Perehtyminen harmaaseen talouteen antaa käsitystä siitä, miksi uudistukset tehdään ja miksi ne tehdään tällä tavalla. Opinnäytetyöni lisäksi Tilitoimisto X:n työntekijät saivat tietoa uusista käytänteistä Vero.fi-sivustolta, Verohallinnon koulutustilaisuuksista, yhteistyöryitykseltä sekä alan lehdistä. Verohallinnon järjestämä asiakastilaisuus oli tärkein informaation lähde aiheesta. Asiakastilaisuudessa käytiin läpi ilmoitukset ja mitä niissä tulee huomioida. Kohderyhmäksi oli valittu tilitoimistot. Tilitoimisto X sai myös yhteistyöryitykseltä informaatiota aiheesta. Yhteistyöryitys oli käynyt oman koulutustilaisuuden ja jakoi saamansa materiaalin Tilitoimisto X:n kanssa. Alan lehdet kävivät aihetta läpi enemmän ongelmakohtien kautta. Kaiken tämän lisäksi, työpaikalla käydyt kahvikeskustelut syvensivät jokaisen työntekijän tietotaitoa aiheesta. (Tilitoimisto X 2014.)

Kouluttautumiseen kuuluu tietotaidon lisäksi ohjelmistojen osaaminen. Ilmoitin.fi-palvelun kautta toimitettavien tiedostojen tekeminen ja lähettäminen on yksi osaamisalue. Se mitä tapaa tilitoimisto käyttää ilmoittaessaan, riippuu tilitoimiston taidoista ja käytössä olevista ohjelmistoista. Koska Tilitoimisto X käyttää jo Katso-tunnisteita kausiveroilmoitusten lähettämiseen, ei käytettäviin ohjelmistoihin tullut tässä tilitoimistossa uutta opittavaa. Verohallinto lisäsi heinäkuussa Raksi-välilehden Katso-valtuutuksiin automaattisesti, joten uusia valtuutuksiakaan ei tarvinnut hankkia. Itse ilmoittamiseen tulee kuitenkin jokaisen kirjanpitäjän perehtyä, jotta ilmoituksiin tulee kaikki oleellinen tieto. (Tilitoimisto X 2014.)

8.2 Asiakkaiden informointi

Hyvään asiakaspalveluun kuuluu asiakkaiden tarpeiden sovittelu omaan palveluun. Tarjonta voidaan saada vastaamaan asiakkaiden toiveita ja tarpeita, kun yritys tuntee asiakkaansa. Tuntemalla asiakkaansa yritys tietää, mitä asiakkaat palvelulta odottavat. Yritys voi hyvällä asiakastiedolla ja -tuntemuksella toimia jopa ennakoivasti. Yritys voi näin toimia asiakkaan hyväksi jo ennen kuin asiakas on itse tietoinen ongelmastaan. Tällä tavalla yritys voi tuottaa lisäarvoa asiakkaalle. (Selin & Selin 2013, 197.)

Hyvän tilitoimiston tapaan Tilitoimisto X oli tietoinen uudesta laista, joka vaikuttaa osaan asiakkaista. Omien työntekijöiden kouluttautumisen lisäksi, Tilitoimisto X halusi informoida asiakkaitaan hyvissä ajoin uudistuksesta. Tilitoimisto X lähetti jo toukokuussa kirjeen asiakkaille, joihin uudistus saattaisi vaikuttaa. Kirjeessä huomautettiin tulevasta lakiuudistuksesta ja kerrottiin mistä voi löytää lisää informaatiota aiheesta. Kirjeen tarkoituksena oli opastaa yrityksiä ottamaan asiasta lisää selvää, mikäli uudistus koskee heitä. (Tilitoimisto X 2014.)

Tilitoimisto X lähetti informaatiokirjeen vain alalla toimiville yrityksille. Mielestäni informaatiokirjeen olisi voinut lähettää kaikille asiakkaille. Lakiuudistus vaikuttaa eritoten rakennus- alalla työskenteleviin yrityksiin, mutta myös asunto-osakeyhtiöihin ja yksityisiin rakennuttajiin. Tilitoimisto X perusteli päätöstään sillä, että yksityiset rakennuttajat saavat tiedon tarvittavasta ilmoituksesta rakennusviranomaisilta. Mielestäni kirjeen lähettäminen kaikille, olisi antanut asiakkaille lisäarvoa ja näin ollen asiakkaiden tyytyväisyys olisi voinut parantua.

8.3 Palvelun hinnoittelu

Kannattavuutta ja tuottoja tarkastellessa hinnoittelu on keskeisessä roolissa. Erityisesti kannattavuuden johtamisessa hinnoittelun merkitystä ei tule unohtaa. Hinnoittelun ja alennuspolitiikan muutoksilla voidaan tehdä merkittäviä tuloksia. Jos asiakkaita ei laskuteta palveluista tai alennuksia annetaan ilman hyviä perusteita, yrityksen kannattavuus heikkenee. (Lyly-Yrjänäinen, Manninen & Suomala 2011, 223-224.) Tilanteissa joissa palvelun resurssivaatimukset ovat vaikeasti ennustettavissa, hinnoittelussa usein käytetään aikaperusteista tai resurssien käyttöön perustuvaa hinnoittelua. Tällaisia palveluita ovat konsultointi ja lakiasianhoito. Tuntihinnoittelua käytettäessä asiakas tietää täsmällisesti, kuinka paljon tunti kyseistä palvelua maksaa. Huonona puolena tuntihinnoittelussa on, että asiakas ei voi ennalta arvata, kuinka monta tuntia työ vie. Urakka- ja suoriteperusteista hinnoittelua käytettäessä palvelun tuottajalla on usein aiempaa kokemusta niiden kustannuksista. (Raatikainen 2008, 163.)

Tilitoimisto X uskoo, että tilitoimiston ei tarvitse tehdä ilmoituksia asiakkaidensa puolesta. Tilitoimisto X näkee osansa uudistuksessa enemmänkin konsulttina. Se antaa ennemminkin apua vanhoille asiakkaille ja tulevaisuudessa voi ohjeistaa uusia rakennusalan yrityksiä huomioimaan ilmoitukset. Tilitoimisto X päätti ilmoituksien hinnoittelun kuuluvan tuntihinnoitteluun. Tuntihinnoitteluun päädyttiin, koska Tilitoimisto X:n asiakkaat ovat hyvin erilaisia. Osa asiakkaista saattaa olla erittäin hyvin organisoituja ja näin ollen osaavat kerätä kaiken tarvittavan tiedon valmiiksi. Valmiita tietoja on helppo ja nopea ilmoittaa. Osa Tilitoimisto X:n asiakkaista saattaa tarvita enemmän opastusta ja muistuttamista tietojen hankinnasta. Näin ollen paketti- tai urakkahinnoittelu palvelusta ei käy vaihtoehdoksi. Jos ilmoittaminen tulee tilitoimistolle tehtäväksi, täyttä normaalia tuntihintaa ei kuitenkaan tulla alussa käyttämään. Tilitoimisto X:n johdon mielestä asiakkaiden ei pidä maksaa siitä, että palveluntuottaja vasta harjoittelee palvelun tekemistä. (Tilitoimisto X 2014.)

Mielestäni Tilitoimisto X toimii tilanteessa hyvin. Tuntihinnoittelun käyttöönotto on perusteltua ja alussa tehdyn hinnan alentaminen antaa asiakkaalle hyvän kuvan. Hinnan alentaminen antaa asiakkaille hyvän mielen ja antaa tilitoimistosta välittävän ja ymmärtävän kuvan. Palvelun hinnoittelua voidaan suunnitella myöhemmin uudestaan, kun tiedetään tehtävästä

enemmän. Jos ilmoittamisista tulee osa tiettyjen asiakkaiden palvelua, voidaan näiden tehtävien tekemiseen kestävien tuntien perusteella hinnoitella uudet urakka- tai kuukausihinnat.

9 Johtopäätökset ja itsearviointi

Harmaa talous määritellään toiminnaksi, jossa vältellään verojen maksua. Harmaan talouden verotuottojen ollessa miljardeissa, tulee torjuntakeinojen olla myös isoja. Harmaa talous näkyy vahvasti rakennusosalalla. Rakennusosalalla harmaa talous näkyy kuittikauppana, pimeinä urakoina ja palkkoina. Niin sanotun kuutamourakoinnin ollessa kansalle suotuisaa on verovarojen keräys hankalaa. Tämän hetken isoimmat harmaan talouden torjuntakeinot ovat tilaajavastuu, veronumero, kuitintarjoamisvelvollisuus, rakentamisen käännetty verovelvollisuus ja uusimpana tulokkaana rakentamisilmoitukset.

Tulevat ilmoitusvelvollisuudet kohdistuvat rakentamisalan tilauksista tuleviin urakoihin sekä rakennusalan työntekijöihin. Urakkailmoituksien ideana on saada kaikki rakennusalan arvonnäisäverot maksettavaksi ja ilmoitettavaksi. Isoilla rakennustyömaille urakkaketjujen ollessa pitkät, on niissä helpompaa ketjun loppupäässä vältellä verojen maksaminen ja ilmoittaminen. Urakkailmoituksien tiedonantovelvollisuus tavoittaa näin myös ketjun loppupään.

Työntekijäilmoituksien avulla vahvistetaan myös urakkailmoituksien tekemistä. Mikäli työnantajat jättävät ilmoittamatta työntekijänsä päätoteuttajalle, on hänen tehtävänsä ilmoittaa asiasta Verohallinnolle. Päätoteuttajat eivät tule suojelemaan työmaalla toimivia työnantajia isojen laiminlyöntimaksujen uhalla. Ja kun työntekijätiedot ovat jo ilmoitettu, ei urakkatietojen ilmoittamatta jättäminen tule niin herkästi mieleen. Ilmoitukset ovat erittäin tarkkoja ja sisältävät paljon tietoja, minkä takia saattaa ongelmia tulla alkuun niin ilmoittajille kuin Verohallinnolle. Ilmoittamiset aiheuttavat valtavan määrän dataa ja saattavat tuottaa ongelmia Verohallinnon järjestelmiin. Verohallinto tulee myös saamaan paljon kyselyitä koskien ilmoituksia. Ilmoittajille saattaa tulla ongelmaksi kaikkien tietojen saanti. Siksi alkuun on annettu kevennetyn ilmoituksien jakso, jolloin puutteellisista ilmoituksista ei anneta heti laiminlyöntimaksuja.

Tilitoimiston rooli uudistuksessa tulee olemaan vähäinen. Lakiuudistuksen ymmärtäminen ja sen omaksuminen on kirjanpitäjille ammattitaidon ylläpitämistä. Tilitoimiston tulisikin miettiä omaa osuuttaan muutoksessa. Tilitoimiston tulisi miettiä, tahtooko se esimerkiksi erikoistua aiheeseen ja ruveta tuottamaan uutta palvelua? Vai tahtooko se välttää uuden palvelun tarjoamisen ja toimia vain konsulttina asian osalta. Uuden palvelun tarjoamista kannattaa miettiä myös kannattavuuden kannalta. Vaatiiko palvelun tuottaminen esimerkiksi ohjelmistohankintoja?

9.1 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheiksi ehdottaisin, että tutkittaisiin tiedonantovelvollisuuden aloittamista ja kuinka ilmoituksien käyttöön otto on sujunut. Isoimpien rakennusalailla työskentelevien yritysten taloushallinnon tehtävien muuttumista voisi tutkia case-tapauksien muodossa. Uudistukset saattavat tuoda yrityksiin uusia ohjelmistoja ja näiden käyttöönottoa voisi myös tutkia. Jos markkinointia ja asiakashallintaa halutaan tutkia, voitaisiin tehdä asiakastyytyväisyyskysely jolla tutkittaisiin, kuinka hyvin tilitoimisto on suoriutunut uudistuksen tuomista muutoksista.

9.2 Itsearviointi

Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja sähköisiä lähteitä löytyi paljon. Koska laki tuli voimaan vasta tänä vuonna, siitä kertovat lähteet olivat pääsääntöisesti sähköisiä. Lähteiden rajaaminen viranomaislähteisiin oli mielestäni fiksua. Näin tiedon oikeellisuus oli taattu. Harmaasta taloudesta ja sen torjuntakeinoista löytyi paljon kirjallisia lähteitä. Tilitoimisto osuus käsitteli suurimmaksi osaksi asiakaspalvelua ja suhdetoimintaa, joista löytyi myös hyvin lähdekirjallisuutta.

Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen ja tutkiminen jakautui kolmeen osioon. Ensin kirjoitin harmaasta taloudesta, jonka jälkeen tutustuin syvemmin rakentamisilmoituksiin ja tilitoimiston osuuteen. Koska otin ensin selvää miksi uudistus tehdään, käsitys ilmoituksien kokonaisuudesta tuli luonnollisemmin. Kirjoitusvaiheet olivat tiiviitä ajanjaksoja, joka mielestäni helpotti kokonaisuuden hahmottamista. Opinnäytetyöni alkuvaiheissa harkitsin, että sisällyttäisin työhöni rakentamisalalla toimivien yrittäjien haastatteluja. Jätin nämä haastattelut pois. Mielestäni tämä rajausta oli hyvä, koska aihe olisi laajentunut liikaa.

Opinnäytetyön tekeminen opetti mistä löydän alalla tarvitsemiä tietoja. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli lisätä ammattitaitoani ja tietoutta rakentamisilmoituksista sekä tehdä Tilitoimisto X:lle informaatiopaketti aiheesta. Mielestäni opinnäytetyö täytti odotukset selvittäessään rakentamisilmoituksien tarkoitusta ja mitä ne itsessään sisältävät. Myös informaatiopaketin odotukset täyttyivät mielestäni hyvin.

Lähteet

Painetut lähteet:

Huhtala, H. & Sorvanto, K. 2011. Rakentamisen käännetty arvonlisävero käytännössä. Jyväskylä: Edita Publishing Oy.

Kallio, M., Nielsen, A., Ojala, M. & Sääskilahti, J. 2014. Arvonlisäverotus 2014. Juva: Edita Publishing Oy.

Laki arvonlisäverosta 30.12.1993/1501.

Liuksiala, A. & Stoor, P. 2014. Rakennussopimukset. Viro: Rakennustieto Oy.

Lyly-Yrjänäinen, J., Manninen, O. & Suomala, P. 2011. Laskentatoimi johtamisen tukena. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Nyrhinen, R. & Äärilä, L. 2010. Arvonlisäverotus käytännössä. Juva: WS Bookwell Oy.

Raatikainen, L. 2008. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Selin, E. & Selin, J. 2013. Kaikki on kiinni asiakkaasta. Espoo: Hansaprint Oy.

Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turku: Painosalama Oy.

Sähköiset lähteet:

Akava. 2013. Harmaa talous - musta tulevaisuus -kampanja kysyy: Kenen tulevaisuutta rahoitetaan? Viitattu 17.7.2014. http://www.akava.fi/uutishuone/ajankohtaiset/uutisarkisto_-_akavan_uutiset/2013/harmaa_talous_-_musta_tulevaisuus_-_kampanja_kysyy_kenen_tulevaisuutta_rahoitat.10140.news

Hirvonen, M. Lith, P. Walden, R. 2010. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Viitattu 16.7.2014. <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=so17210161302877&cmd=download>

Musta tulevaisuus. 2014. Kampanjainfo. Viitattu 17.7.2014. <http://www.mustatulevaisuus.fi/fi/info>

Oikeusministeriö. 2014. Harmaan talouden toiminta. Viitattu 17.7.2014. <http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/omhallitusohjelmantoteuttajana/harmaantaloudentorjunta.html>

Poliisi. 2012. Kampanja neuvoo harmaan talouden torjunnassa. Viitattu 17.7.2014. <http://www.poliisihallitus.fi/poliisi/bulletin.nsf/vwSearchView/2B7935A2D6FBBF71C22579DE00222190>

Sisäministeriö. 2014. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentäminen. Viitattu 17.7.2014. http://www.intermin.fi/fi/kehittamishankkeet/talousrikollisuuden_ja_harmaan_talouden_vahentaminen

Suomen Yrittäjät. 2013. Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa voimaan 1.1.2014. Viitattu 24.7.2014. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yrittaja_ja_kuluttaja/kuitintarjoamisvelvollisuus/

Tilastokeskus. 2014. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 26.10.2014. <http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Rakennusalan tilaajavastuu ja veronumero. Viitattu 24.7.2014. http://www.tem.fi/files/33944/TEM_rakennusala_tilaajavastuu_SU_web.PDF

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Tilaajavastuulaki uudistuu. Viitattu 23.7.2014. http://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/strategiset_ohjelmat_ja_karkihankkeet/harmaan_talouden_torjunta/tilaajavastuulaki

Valtionvarainministeriö. 2014. Harmaan talouden torjunta. Viitattu 17.7.2014. https://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0106_harmaa_talous/index.jsp

Verohallinto. 2011. Harmaa talous 2011. Viitattu 11.7.2014. http://vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta%2821527%29

Verohallinto. 2012a. Harmaa talous 2012. Viitattu 11.7.2014. http://vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta%2821527%29

Verohallinto. 2012b. Veronumero - ohje rakennusalan työntekijöille ja työnantajille. Viitattu 21.8.2014. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Veronumero__ohje_rakennusalan_tyontekijo%2820282%29

Verohallinto. 2013. Harmaa talous 2013. Viitattu 24.7.2014. http://vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta%2821527%29

Verohallinto. 2014. Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus. Viitattu 21.8.2014. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Rakentamiseen_liittyva_tiedonantovelvoll%2832723%29

Julkaisemattomat lähteet:

Tilitoimiston johto. 2014. Keskustelut keväällä 2014. Tilitoimisto X. Kerava.